

Rapport 3

(Buiten)speelgedrag in Vlaanderen anno 2008
Survey-onderzoek bij 6- tot en met 14-jarigen

Rapport 3

(BUITEN)SPEELGEDRAG IN VLAANDEREN ANNO 2008 SURVEY-ONDERZOEK BIJ 6- TOT EN MET 14-JARIGEN

Onderzoek met betrekking tot de relatie tussen (on)beschikbaarheid van bespeelbare ruimte, de mate van buitenspelen en de gevolgen daarvan op de fysieke, sociale, psychische en emotionele ontwikkeling van de Vlaamse kinderen en jongeren

Promotoren:

Prof. Jan Seghers
Prof. Jeroen Scheerder
Prof. Filip Boen

Met medewerking van:

Drs. Wouter Servaas
Loes Torfs
Ynte Peeters

1.SURVEY-ONDERZOEK: SITUERING EN OPZET	76
2.STEEKPROEFTREKKING	77
3.ONDERZOEKSMETHODE.....	78
4.RESULTATEN	79
4.1.BESCHRIJVING VAN DE SPEL-, SPORT- EN ONTSPANNINGSACTIVITEITEN VAN DE VLAAMSE JEUGD TUSSEN 6 EN 14 JAAR ANNO 2008	79
4.1.1.Bewegingsactiviteiten tijdens de speeltijd op school.....	79
4.1.2.Mobiliteit	81
4.1.3.Spel- en bewegingsstimuli in de woonomgeving.....	82
4.1.4.Lidmaatschap vereniging	94
4.1.5.Intense lichaamsbeweging.....	95
4.1.6.Samengevat.....	96
4.2.SAMENHANG VAN HET (BUITEN)SPEELGEDRAG MET SOCIAAL-CULTURELE KENMERKEN ANNO 2008	97
4.2.1.Spel- en bewegingsstimuli in de woonomgeving en sociaal-culturele kenmerken.....	98
4.2.2.Mate van buitenspelen en sociaal-culturele kenmerken	100
4.3.REDENEN, AUTONOMIE EN STIMULANS OM BUITEN TE SPELEN ANNO 2008	103
4.3.1.Aangehaalde redenen om (buiten)speelruimtes niet te gebruiken.....	103
4.3.2.Autonomie om buiten te spelen.....	106
4.3.3.Voorkeur om buiten te spelen	107
4.3.4.Stimulans van ouders om buiten te spelen.	108
4.4.NAAR EEN PROFIEL VAN DE (NIET-)BUITENSPELER ANNO 2008	109
4.4.1.De globale buitenspeler.....	109
4.4.2.De publieke buitenspeler	113
4.5.(BUITEN)SPEELGEDRAG IN TIJDSTRENDPERSPECTIEF: FOLLOW-UP 1979/1989 – 2008.....	117

1. Survey-onderzoek: situering en opzet

Voldoende fysieke activiteit tijdens de jeugd heeft vele positieve korte en lange termijn effecten op het lichamelijk, psychisch en sociaal welzijn¹. Voldoende bewegingservaringen tijdens de jeugd zijn tevens van groot belang voor de ontwikkeling van persoonlijke en sociale vaardigheden van kinderen zoals ruimtelijk inzicht en samenwerken. Fysieke activiteit omvat 'alle activiteiten waarbij, door het leveren van spierarbeid, het lichaam bewogen wordt wat gepaard gaat met energieverbruik'. Het gaat m.a.w. zowel om lage, matige als hoogintensieve activiteiten tijdens sportactiviteiten, in de vrije tijd, thuis of op school.

Hoewel kinderen meer sporten en bewegen dan volwassenen, is het promoten van een actieve en gezonde levensstijl vanaf jonge leeftijd nodig gezien recente cijfers aantonen dat ook een groot deel van deze jonge kinderen onvoldoende fysiek actief is. Daarenboven hebben jongeren die niet aan sport doen een opmerkelijk grote(re) kans om ook als volwassene fysiek inactief te blijven². Om gezondheidsvoordelen te bekomen moeten kinderen en jongeren tussen 6 en 18 jaar minimum 1 uur per dag bewegen aan matige tot hoge intensiteit³. In de leeftijdscategorie 11 tot 15 jaar, haalt 26% van de Vlaamse jongens en slechts 19% van de Vlaamse meisjes deze internationale norm⁴.

In voorliggend survey-onderzoek wordt in een eerste deel een **globaal beeld** geschetst van de **spel-, sport- en ontspanningsactiviteiten van Vlaamse kinderen tussen 6 en 14 jaar** (lager onderwijs + 1ste graad secundair onderwijs) anno 2008. Hierbij worden de verschillende facetten van het spel- en ontspanningsleven van kinderen en jongeren belicht en wordt onderzocht in welke mate deze bewegingsactiviteiten **geassocieerd zijn met persoonlijke achtergrond-determinanten zoals het geslacht, de leeftijd en de gewichtstatus van het kind**.

In het geheel van sport- en bewegingsactiviteiten, vormt het ongeorganiseerde spel een belangrijke bron van informele fysieke activiteit en draagt zodoende bij tot de gezondheid en ontwikkeling van kinderen en jongeren. Daarom wordt in een tweede gedeelte van dit rapport dieper ingezoomd op het **(ongeorganiseerd) speelgedrag in de (onmiddellijke) woon- een leefomgeving** van schoolgaande kinderen en jongeren en wordt nagegaan welke **sociaal-culturele factoren** dit speelgedrag gunstig of ongunstig beïnvloeden.

In een derde gedeelte wordt ingegaan op de **redenen** die kinderen (zelf of via hun ouders) aangeven om bepaalde (buiten)speelruimtes niet te gebruiken. Vervolgens wordt ook **de autonomie, de voorkeur van de kinderen en de stimulans vanwege de ouders** met betrekking tot het buitenspeken besproken.

In deel vier wordt op basis van de verzamelde onderzoeksgegevens een poging ondernomen om het **profiel van de (niet-)buitenspeler** anno 2008 in kaart te brengen en op zoek te gaan naar de specifieke indicatoren die dit profiel kunnen voorspellen.

In een vijfde en laatste gedeelte wordt het speelgedrag van kinderen en jongeren in **tijdstrendperspectief** geplaatst. Dit is mogelijk door de gegevens van 2008 te vergelijken met twee eerder afgenomen vergelijkbare surveys door de K.U.Leuven^{5,6,7,8}, met name in het kader van de

1 Biddle, S.J., Gorely, T., & Stensel DJ (2004). Health-enhancing physical activity and sedentary behaviour in children and adolescents. *Journal of Sports Sciences*. 22, (8), 679-701.

2 Scheerder, J., Vanreusel, B., Beunen, G.P., Claessens, A., Renson, R., Thomis, M., Vanden Eynde, B. & Lefevre, J. 2008. Lifetime adherence to sport and physical activity as a goal in physical education: in search for evidence from longitudinal data. in J. Seghers and H. Vangrunderbeek (red.) *Physical education research – What's the evidence* (pp. 29-40), Leuven, Acco.

3 Strong, W.B., Malina, R.M., Blimkie, C.J., Daniels, S.R., Dishman, R.K., Gutin, B., Hergenroeder, A.C., Must, A., Nixon, P.A, Pivarnik, J.M., Rowland, T., Trost, S., & Trudeau, F. (2005). Evidence based physical activity for school-age youth. *Journal of Pediatrics*. 146, (6), 732-737.

4 Roberts, C., Tynjälä, T., & Komkov, A. (2004). Physical activity. in C. Currie et al (red.) *Young People's Health in Context: international report from the HBSC 2001/02 survey* (pp.90-97), Copenhagen, WHO Regional Office for Europe.

5 Beunen, G. & Renson, R. (1997). P.F. Leuven 1967-1997. Leuven: K.U.Leuven/Studiecentrum voor Fysieke Ontwikkeling; 3 vol.

6 Crombez, C. (1986). Spelstimuli bij meisjes uit het basisonderwijs. Bijdrage tot de studie van de physical fitness bij Vlaamse schoolgaande meisjes. Leuven: K.U.Leuven/Instituut voor Lichamelijke Opleiding; niet-gepubliceerde licentiaatsverhandeling.

Physical Fitness-onderzoeken (PF-studie) en de Studie over de bewegingactiviteiten van de Vlaamse bevolking (SBV-studie) bij lagere schoolkinderen (6-12 jaar). Deze gegevens dateren van **1979 (meisjes) en 1989 (jongens en meisjes)** en bevatten dus een unieke bron aan informatie. Deze kunnen als nulmeting gehanteerd worden om de tijdstrend in het gebruik van de (buiten)speelruimte over enkele decennia heen in kaart te brengen. Dit gedeelte van het onderzoek beperkt zich wel tot kinderen uit het lager onderwijs (6- tot 12-jarigen).

2. Steekproeftrekking

Een representatief staal van 6- tot 14-jarige jongens en meisjes werd gerekruteerd via de schoolsetting. Bij de steekproeftrekking werd rekening gehouden met de graad van verstedelijking van de gebieden waarin de scholen gelegen waren (landelijke/stedelijke ligging), met het percentage allochtone leerlingen in de school en met het onderwijstype in de eerste graad van het secundair onderwijs (A-stroom / B-stroom). In totaal werden 29 scholen, verspreid over Vlaanderen, betrokken bij het onderzoek (zie tabel 1).

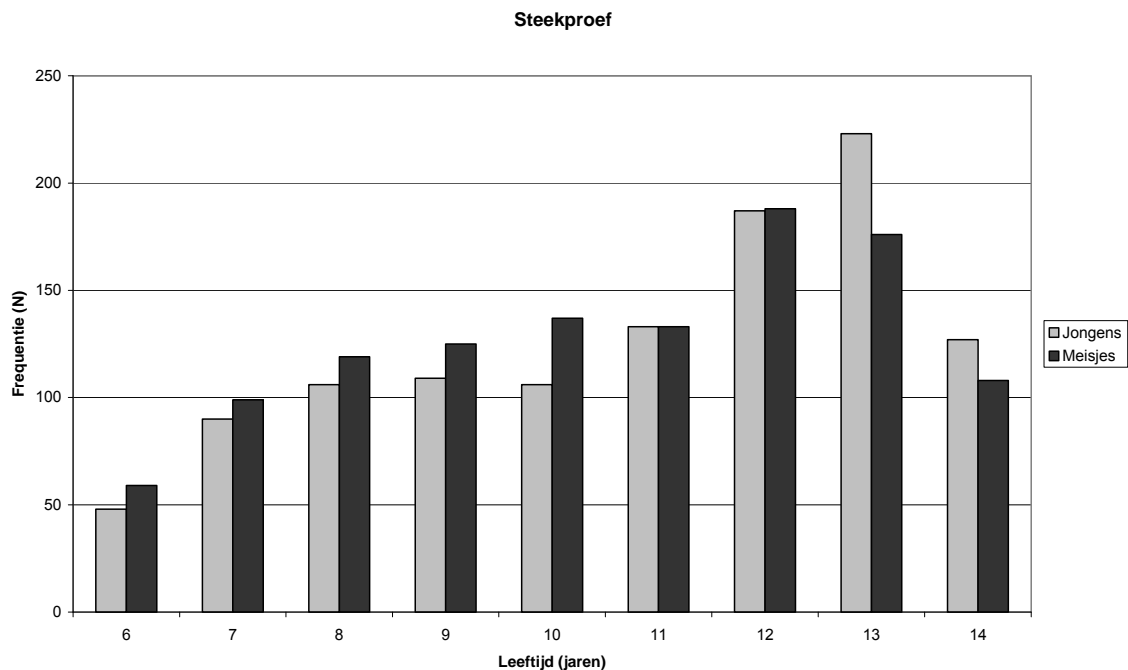
Tabel 1 - Verdeling van de 29 scholen per provincie en per graad van verstedelijking was als volgt:

Provincie / Gewest	Landelijke basisschool	Landelijke secundaire school	Stedelijke basisschool	Stedelijke secundaire school
	<i>N</i>	<i>N</i>	<i>N</i>	<i>N</i>
West-Vlaanderen	1	1	1	1
Oost-Vlaanderen	1	1	1	2
Brussel	0	0	1	2
Antwerpen	1	1	2	2
Limburg	1	1	2	2
Vlaams-Brabant	1	2	1	1
Totaal	5	6	8	10

In totaal werden er via deze scholen 3045 vragenlijsten verspreid. Het responspercentage over alle scholen heen lag op 78,2%. De uiteindelijke steekproef bestond uit 2298 vragenlijsten (75,5% van de oorspronkelijke steekproef).

7 Decroos, M. (1990). Sociaalculturele determinanten van spelstimuli bij Vlaamse schoolgaande meisjes uit het lager onderwijs. Studie over de bewegingsactiviteiten van de Vlaamse bevolking anno 1989. Leuven: K.U.Leuven/Instituut voor Lichamelijke Opleiding; niet-gepubliceerde licentiaatsverhandeling.

8 Schouteten, G. (1990). Spelstimuli bij jongens uit het lager onderwijs. Studie over de bewegingsactiviteiten van de Vlaamse bevolking anno 1989. Leuven: K.U.Leuven/Instituut voor Lichamelijke Opleiding; niet-gepubliceerde licentiaatsverhandeling

Figuur 1 – Verdeling van de steekproef volgens leeftijd (jaren) en geslacht.

De verdeling van de steekproef volgens leeftijd en geslacht is weergegeven in figuur 1. Uit deze figuur kan vastgesteld worden dat de 12- en 13-jarige kinderen wat oververtegenwoordigd zijn ten opzichte van de andere leeftijdsgroepen. Ook op het vlak van geslacht kunnen we een min of meer ongelijke verdeling opmerken bij de 13-jarige kinderen, met een overwicht van de jongens in deze leeftijdscategorie. Bijgevolg zal men bij de interpretatie van de resultaten enigszins rekening moeten houden met deze ongelijke verdeling op het vlak van leeftijd en geslacht.

3. Onderzoeksmethode

In de maanden februari/maart 2008 werd door de onderzoekers van de K.U.Leuven een vragenlijst samengesteld. Om een vergelijking met de onderzoeksgegevens uit de PF/SBV-studies mogelijk te maken, werden een aantal items uit deze vroegere vragenlijst letterlijk overgenomen. De vragenlijst werd vervolgens uitgebreid met items om een globaal beeld te krijgen van de spel-, sport- en ontspanningsactiviteiten van de Vlaamse kinderen en jongeren. Medio maart 2008 werd de vragenlijst ter goedkeuring voorgelegd aan de stuurgroep en opmerkingen vanuit de stuurgroep werden in de finale versies van de vragenlijst verwerkt.

De vragenlijst tracht volgende variabelen systematisch te bevragen:

- **Achtergrondvariabelen**
 - Persoonsgebonden kenmerken
 - Geslacht, Leeftijd, Gewichtstatus van het kind (zelfgerapporteerde Body-Mass-Index)
 - Sociaal-culturele gegevens van het gezin
 - Gezinsgrootte, woonkarakteristieken, opleidingsniveau van de ouders, geboorteland ouders, sportbeoefening ouders
- **Sport-, spel- en ontspanningsactiviteiten**
 - Bewegingsactiviteiten speeltijd op school
 - Verplaatsingswijze van en naar de school en in de vrije tijd (*)
 - Materiële spelstimuli in de woon- en leefomgeving (*)
 - Ruimtelijke situering van de speelactiviteiten (*)
 - Mate van buitenspelen (aantal dagen + tijd)
 - Deelname aan het georganiseerde verenigingsleven (*)
 - Passieve vrijetijdsbesteding

- **Psychologische aspecten**
 - Autonomie van het kind om al dan niet buiten te spelen
 - Voorkeur van het kind om al dan niet buiten te spelen
 - Stimulans van de ouders om buiten te spelen

(*) items gebaseerd op vragenlijst uit de *PF/SBV-studies*

Om de betrouwbaarheid van de antwoorden te optimaliseren werden twee versies van de vragenlijst ontwikkeld. Een versie die door de ouders van de kinderen kon worden ingevuld en een versie die door de kinderen zelf kon worden ingevuld. Beide vragenlijsten bevatten dezelfde items, maar de vraagstelling was lichtjes aangepast in functie van de respondent (ouder of kind). Binnen het onderzoeksdesign werd er voor gekozen om bij kinderen jonger dan 10 jaar de antwoorden via de ouders te verzamelen. Bij deze groep waren we dus afhankelijk van de respons van de ouders. Leerlingen van 10 jaar en ouder vulden de vragenlijst zelf in (bij voorkeur onder begeleiding van de ouders).

De finale versie van de vragenlijst werd tijdens het voorjaar 2008 (april/mei 2008) aan een representatieve groep van 6- tot en met 14-jarige jongens en meisjes via de schoolsetting overhandigd. Na enkele weken werden vragenlijsten opnieuw ingezameld en gecontroleerd op hun volledigheid. Vervolgens werden de vragenlijsten gecodeerd en bepaalde gecodeerde gegevens werden volgens zekere normen gegroepeerd, zodat welbepaalde spelstimulusvariabelen ontstonden. Om na te gaan of deze spelstimuli een samenhang vertoonden met achtergrondvariabelen zoals het geslacht, de leeftijd, de gewichtstatus van het kind en de sociaal-culturele kenmerken van het gezin, werden frequentietabellen en kruistabellen opgesteld. Aanvullend werden verschillende statische analyses zoals chi-kwadraat toets, variantieanalyses en regressieanalyses doorgevoerd.

4.Resultaten

4.1.Beschrijving van de spel-, sport- en ontspanningsactiviteiten van de Vlaamse jeugd tussen 6 en 14 jaar anno 2008

In dit eerste gedeelte wordt een **algemeen beeld** geschetst van de **spel-, sport- en ontspanningsactiviteiten van kinderen tussen 6 en 14 jaar** (lager onderwijs + 1ste graad secundair onderwijs) anno 2008. Hierbij worden de verschillende facetten van het spel- en ontspanningsleven van kinderen en jongeren belicht en wordt onderzocht in welke mate deze bewegingsactiviteiten geassocieerd zijn met persoonlijke achtergrond-determinanten zoals het geslacht, de leeftijd en de gewichtstatus van het kind.

4.1.1.Bewegingsactiviteiten tijdens de speeltijd op school

Een eerste facet heeft betrekking op de bewegingsactiviteiten op school en probeert een zeker inzicht te geven in de mate waarin kinderen een actieve invulling geven aan de speeltijden op school. Door de leerplicht brengen kinderen namelijk heel wat tijd door op school. De school is dan ook een belangrijke omgeving om sport- en spelkansen voor alle kinderen te creëren.

Uit de resultaten (tabellen 2a, 2b, 2c en 2d) kan men vaststellen dat zowel het geslacht als de leeftijd van het kind een samenhang vertoont met de invulling van de speeltijd op school. In functie van geslacht merken we bij jongens vooral een deelname aan sportactiviteiten, terwijl meisjes zich eerder met actieve spelletjes bezighouden. Daarnaast is het ook opvallend dat meisjes veel meer praten tijdens de speeltijd in vergelijking met de jongens.

In functie van leeftijd wordt zowel op het vlak van spelen als sporten tijdens de speeltijd een dalende trend vastgesteld. Dit kan mogelijk verklaard worden door het feit dat vooral basisscholen de voorbije jaren inspanningen hebben geleverd om sport- en spelmaterialen tijdens de pauzes ter beschikking te stellen van hun leerlingen⁹. In de praktijk vertaalt dit zich onder andere in de aanwezigheid van ballen

9 Moens, O., Tambuyzer, J., & Wouters E. (2007) Verslag van de indicatorenmeting voor een rook-, voedings-, en bewegingsbeleid in bedrijven en scholen in Vlaanderen en Brussel. Brussel, VIG, 209 p. (te raadplegen via www.vig.be)

op de speelplaats of speelkoffers met circusmateriaal, springtouwen, etc. Het aanbieden van sport- en spelmaterialen tijdens pauzes is in eerder onderzoek effectief gebleken om de activiteitsgraad van lagere schoolkinderen op school te verhogen¹⁰.

Tabel 2a – Praten met vriendjes tijdens de speeltijd in functie van geslacht, leeftijd en gewichtstatus van het kind

		PRATEN MET VRIENDJES			
		Zelden of nooit	Af en toe	Dikwijls	χ^2
Geslacht	Jongen (N=1129)	29,5%	39,2%	31,3%	118,203**
	Meisje (N=1144)	18,3%	28,1%	53,7%	
Leeftijd	6-8 jaar (N=525)	35,4%	45,1%	19,4%	276,314**
	9-11 jaar (N=749)	23,1%	42,3%	34,6%	
	12-14 jaar (N=1024)	18,7%	21,3%	60,1%	
Gewichtstatus	Normaal gewicht (N=1793)	22,0%	33,9%	44,1%	10,060**
	Overgewicht (N=223)	31,4%	30,9%	37,7%	

* p<0.05

** p<0.01

Tabel 2b – Rustige spelletjes spelen tijdens de speeltijd in functie van geslacht, leeftijd en gewichtstatus van het kind

		RUSTIGE SPELLETJES SPELEN			
		Zelden of nooit	Af en toe	Dikwijls	χ^2
Geslacht	Jongen (N=1129)	57,1%	31,6%	11,2%	2,482
	Meisje (N=1144)	54,3%	34,7%	11,0%	
Leeftijd	6-8 jaar (N=525)	40,0%	48,2%	11,8%	149,389**
	9-11 jaar (N=749)	51,1%	39,4%	9,5%	
	12-14 jaar (N=1024)	67,4%	20,4%	12,2%	
Gewichtstatus	Normaal gewicht (N=1793)	56,9%	32,4%	10,7%	5,730
	Overgewicht (N=223)	51,1%	33,2%	15,7%	

* p<0.05

** p<0.01

10 Verstraete, S.J., Cardon, G.M., De Clercq, D.L., & De Bourdeaudhuij, I.M. (2006) Increasing children's physical activity levels during recess periods in elementary schools: the effects of providing game equipment. European Journal of Public Health, 16, (4), 415-419.

Tabel 2c – Actieve spelletjes spelen tijdens de speeltijd in functie van geslacht, leeftijd en gewichtstatus van het kind

		ACTIEVE SPELLETJES SPELEN			χ^2
		Zelden of nooit	Af en toe	Dikwijls	
Geslacht	Jongen (N=1129)	42,2%	39,4%	18,3%	12,479*
	Meisje (N=1144)	37,0%	39,1%	24,0%	
Leeftijd	6-8 jaar (N=525)	24,8%	38,7%	36,6%	261,397**
	9-11 jaar (N=749)	28,0%	49,1%	22,8%	
	12-14 jaar (N=1024)	56,3%	32,0%	11,7%	
Gewichtstatus	Normaal gewicht (N=1793)	38,7%	40,2%	21,1%	0,307
	Overgewicht (N=223)	39,0%	38,6%	22,4%	

* p<0.05

** p<0.01

Tabel 2d – Sporten tijdens de speeltijd in functie van geslacht, leeftijd en gewichtstatus van het kind

		SPORTEN			χ^2
		Zelden of nooit	Af en toe	Dikwijls	
Geslacht	Jongen (N=1129)	30,6%	29,0%	40,4%	222,367**
	Meisje (N=1144)	52,6%	33,8%	13,5%	
Leeftijd	6-8 jaar (N=525)	52,0%	24,4%	23,6%	68,963**
	9-11 jaar (N=749)	35,2%	29,5%	35,2%	
	12-14 jaar (N=1024)	41,4%	36,5%	22,1%	
Gewichtstatus	Normaal gewicht (N=1793)	39,9%	32,2%	27,9%	5,051
	Overgewicht (N=223)	47,5%	29,6%	22,9%	

* p<0.05

** p<0.01

4.1.2. Mobiliteit

Het zich op een actieve manier verplaatsen van plaats A naar plaats B is een voorname bron van fysieke activiteit dat in het dagdagelijkse leefpatroon van het kind en de jongere ingebouwd kan worden. Daarom werden in de vragenlijst vier verplaatsingsmogelijkheden opgesomd (te voet, per fiets, gebracht met de auto, per bus/tram/trein) en werd aan de betrokken leerlingen gevraagd aan te duiden op hoeveel dagen per week men zich op een welbepaald manier verplaatste in functie van schoolverplaatsing en in functie van verplaatsing in de vrije tijd. Op basis van deze informatie kan inzicht verkregen worden in de wijze waarop kinderen zich overwegend verplaatsen.

Uit de resultaten blijkt dat leeftijd de voornaamste determinant is voor het zich op actieve wijze verplaatsen, zowel in functie van de verplaatsing naar school als tijdens de vrije tijd. In het bijzonder kunnen we een frequenter gebruik van de fiets opmerken bij de oudere leeftijdsgroepen. Dit is een logisch resultaat, aangezien zelfstandige of autonome mobiliteit pas mogelijk is voor kinderen van een bepaalde leeftijd en dit na een periode van begeleide mobiliteit. Daarnaast blijkt uit eerder onderzoek dat de bezorgdheid van ouders betreffende de verkeersveiligheid één van de voornaamste determinanten is om het kind al dan niet op een actieve manier naar school te laten gaan¹¹.

11 Kerr, J., Rosenberg, D., Sallis, J.F., Saelens, B.E., Frank, L.D., & Conway T.L (2006) Active commuting to school: associations with environment and parental concerns. *Medicine & Science in Sports & Exercise*. 38, (4), 787-794.

Tabel 3a - Verplaatsingswijze van en naar de school in functie van geslacht, leeftijd en gewichtstatus van het kind

		Verplaatsing naar school (overwegend)				χ^2
		Auto	Bus/Tram	Te voet	Per fiets	
Geslacht	Jongen (N=1103)	31,3%	16,0%	14,1%	31,3%	3,637
	Meisje (N=1128)	33,5%	14,8%	15,8%	35,9%	
Leeftijd	6-8 jaar (N=509)	54,4%	6,7%	18,3%	20,6%	408,804**
	9-11 jaar (N=730)	38,6%	6,3%	19,7%	35,3%	
	12-14 jaar (N=1015)	16,6%	26,7%	9,8%	47,0%	
Gewichtstatus	Normaal gewicht (N=1768)	31,8%	14,0%	15,0%	39,2%	16,226**
	Overgewicht (N=213)	30,5%	23,9%	15,0%	30,5%	

* p<0.05

** p<0.01

Tabel 3b - Verplaatsingswijze in de vrije tijd in functie van geslacht, leeftijd en gewichtstatus van het kind

		Verplaatsing vrije tijd (overwegend)				χ^2
		Auto	Bus/Tram	Te voet	Per fiets	
Geslacht	Jongen (N=1002)	52,7%	4,7%	11,6%	31,0%	5,050
	Meisje (N=1003)	54,1%	2,9%	12,7%	30,3%	
Leeftijd	6-8 jaar (N=456)	71,1%	0,9%	8,8%	19,3%	16,226**
	9-11 jaar (N=656)	61,3%	2,3%	12,8%	23,6%	
	12-14 jaar (N=912)	38,3%	6,6%	13,3%	41,9%	
Gewichtstatus	Normaal gewicht (N=1620)	53,5%	3,6%	10,7%	32,1%	27,699**
	Overgewicht (N=177)	46,9%	5,1%	23,7%	24,3%	

* p<0.05

** p<0.01

4.1.3. Spel- en bewegingsstimuli in de woonomgeving

Naast de invloed van de ouders en de peers¹², wordt het speelgedrag van kinderen ook beïnvloed door factoren in de woon- en leefomgeving. In de onmiddellijke woon- en leefomgeving van het kind kunnen verschillende spel- en bewegingstimulusvariabelen worden onderscheiden. In dit onderzoek besteden we aandacht aan zowel de actieve als passieve invulling van de vrije tijd.

4.1.3.1. Ruimtelijk kader

Een eerste rubriek heeft betrekking op de ruimtelijke context van het speelgedrag, waarbij het de bedoeling is een idee te krijgen van de speelruimten waarover het kind beschikt en de mate waarin het gebruik maakt van die beschikbare speelplaatsen. We hebben het hier kortom over de ruimtelijke speldiversiteit bij kinderen. In de vragenlijst werd een opsomming gegeven van 7 mogelijke speelruimten waarbij men telkens moest aanduiden of men er 'zelden of nooit', 'af en toe' of 'dikwijls' speelt. Aanvullend werd er in termen van voorkeur ook gepeild naar de favoriete (buiten)speelruimte.

12 gelijken, zoals leeftijdgenoten

Uit de resultaten kan men vaststellen dat de tuin (dicht bij huis dus) zowel de meest geliefde (tabel 4) als ook effectief de meest gebruikte speelruimte is (tabel 5c), ongeacht het geslacht, de leeftijd en de gewichtstatus van het kind.

Tabel 4 – Voorkeur van (buiten)speelruimte in functie van geslacht, leeftijd en gewichtstatus

	Tuin	Straat	Bos	Speelplein	Andere	χ^2
Geslacht						41,552**
Jongen (N=1079)	43,3%	17,7%	14,9%	11,2%	12,9%	
Meisje (N=1110)	53,7%	14,0%	8,5%	13,4%	10,5%	
Leeftijd						118,223**
6-8 jaar (N=507)	56,4%	9,3%	7,3%	18,1%	8,9%	
9-11 jaar (N=725)	54,6%	12,4%	11,4%	12,0%	9,5%	
12-14 jaar (N=980)	39,7%	22,0%	14,0%	9,5%	14,8%	
Gewichtstatus						4,134
Normaal gewicht (N=1732)	49,2%	15,8%	12,1%	10,7%	12,2%	
Overgewicht (N=212)	46,7%	16,5%	11,3%	15,1%	10,4%	

* p<0.05

** p<0.01

Zowel in termen van voorkeur als in termen van gebruik, kunnen we een verschuiving opmerken in de richting van de 'publieke ruimte' als speelruimte bij de jongens (*bos/weide*) en de oudere leeftijdsgroepen (*straat/woonbuurt/plein*) (tabel 4, tabel 5e en 5g). De *speelkamer* (tabel 5a) en de *speeltuin* (tabel 5f) blijken speelruimten te zijn die frequenter door de jongere leeftijdsgroepen worden gebruikt. De gewichtstatus van het kind vertoonde een samenhang met de frequentie van spelen *bij vriendjes thuis*, in de *tuin* en in het *bos/weide* (tabellen 5c, 5d en 5f).

Tabel 5a – Gebruik van speelkamer als speelruimte in functie van geslacht, leeftijd en gewichtstatus van het kind

SPEELKAMER	Zelden of nooit	Af en toe	Dikwijls	χ^2
Geslacht				4,893
Jongen (N=1105)	29,2%	35,4%	35,4%	
Meisje (N=1127)	31,9%	37,0%	31,1%	
Leeftijd				177,05**
6-8 jaar (N=518)	20,1%	33,2%	46,7%	
9-11 jaar (N=736)	20,8%	40,2%	39,0%	
12-14 jaar (N=1002)	43,6%	34,5%	21,9%	
Gewichtstatus				1,329
Normaal gewicht (N=1770)	30,5%	36,3%	33,3%	
Overgewicht (N=216)	34,3%	34,7%	31,0%	

* p<0.05

** p<0.01

Tabel 5b – Gebruik van terras als speelruimte in functie van geslacht, leeftijd en gewichtstatus van het kind

TERRAS		Zelden of nooit	Af en toe	Dikwijls	χ^2
Geslacht	Jongen (<i>N</i> =1097)	37,4%	36,5%	26,2%	9,070*
	Meisje (<i>N</i> =1024)	31,3%	39,7%	29,0%	
Leeftijd	6-8 jaar (<i>N</i> =512)	22,5%	35,2%	42,4%	134,482**
	9-11 jaar (<i>N</i> =735)	29,7%	39,2%	31,2%	
	12-14 jaar (<i>N</i> =998)	43,6%	39,1%	17,3%	
Gewichtstatus	Normaal gewicht (<i>N</i> =1766)	33,4%	38,7%	27,9%	4,613
	Overgewicht (<i>N</i> =214)	40,7%	33,6%	25,7%	

* $p < 0.05$

** $p < 0.01$

Tabel 5c – Gebruik van koer/tuin als speelruimte in functie van geslacht, leeftijd en gewichtstatus van het kind

KOER/TUIN		Zelden of nooit	Af en toe	Dikwijls	χ^2
Geslacht	Jongen (<i>N</i> =1112)	14,9%	28,6%	56,5%	1,010
	Meisje (<i>N</i> =1132)	14,1%	27,3%	58,6%	
Leeftijd	6-8 jaar (<i>N</i> =518)	7,1%	18,3%	74,5%	160,859**
	9-11 jaar (<i>N</i> =739)	11,2%	24,4%	64,4%	
	12-14 jaar (<i>N</i> =1011)	20,8%	35,7%	43,5%	
Gewichtstatus	Normaal gewicht (<i>N</i> =1775)	13,7%	27,7%	58,6%	8,510*
	Overgewicht (<i>N</i> =218)	20,6%	28,4%	50,9%	

* $p < 0.05$

** $p < 0.01$

Tabel 5d – Bij vriendjes thuis spelen in functie van geslacht, leeftijd en gewichtstatus van het kind

BIJ VRIENDJES THUIS		Zelden of nooit	Af en toe	Dikwijls	χ^2
Geslacht	Jongen (<i>N</i> =1119)	16,0%	58,4%	25,6%	0,862
	Meisje (<i>N</i> =1137)	15,5%	60,3%	24,2%	
Leeftijd	6-8 jaar (<i>N</i> =523)	12,4%	67,9%	19,7%	31,484**
	9-11 jaar (<i>N</i> =743)	14,1%	61,2%	24,6%	
	12-14 jaar (<i>N</i> =1014)	18,8%	53,7%	27,4%	
Gewichtstatus	Normaal gewicht (<i>N</i> =1782)	14,0%	60,4%	25,6%	28,807**
	Overgewicht (<i>N</i> =220)	27,7%	48,6%	23,6%	

* $p < 0.05$

** $p < 0.01$

Tabel 5e – Gebruik van straat/woonbuurt/plein als speelruimte in functie van geslacht, leeftijd en gewichtstatus van het kind

STRAAT/WOONBUURT/PLEIN		Zelden of nooit	Af en toe	Dikwijls	χ^2
Geslacht	Jongen (<i>N</i> =1116)	34,1%	35,8%	30,1%	36,521**
	Meisje (<i>N</i> =1138)	45,3%	33,7%	21,1%	
Leeftijd	6-8 jaar (<i>N</i> =522)	48,1%	32,6%	19,3%	30,723**
	9-11 jaar (<i>N</i> =743)	38,8%	36,9%	24,4%	
	12-14 jaar (<i>N</i> =1013)	36,0%	34,0%	30,0%	
Gewichtstatus	Normaal gewicht (<i>N</i> =1780)	39,6%	35,2%	25,2%	4,556
	Overgewicht (<i>N</i> =220)	33,2%	35,9%	30,9%	

* $p < 0.05$

** $p < 0.01$

Tabel 5f – Gebruik van een (publieke) speeltuin als speelruimte in functie van geslacht, leeftijd en gewichtstatus van het kind

SPEELTUIN		Zelden of nooit	Af en toe	Dikwijls	χ^2
Geslacht	Jongen (<i>N</i> =1119)	44,5%	46,3%	9,2%	0,295
	Meisje (<i>N</i> =1137)	45,6%	45,6%	8,8%	
Leeftijd	6-8 jaar (<i>N</i> =524)	21,0%	64,1%	14,9%	310,337**
	9-11 jaar (<i>N</i> =742)	36,0%	54,6%	9,4%	
	12-14 jaar (<i>N</i> =1014)	64,8%	29,8%	5,4%	
Gewichtstatus	Normaal gewicht (<i>N</i> =1780)	46,5%	45,1%	8,4%	5,518
	Overgewicht (<i>N</i> =221)	44,8%	42,1%	13,1%	

* $p < 0.05$

** $p < 0.01$

Tabel 5g – Gebruik van bos/weide als speelruimte in functie van geslacht, leeftijd en gewichtstatus van het kind

BOS/WEIDE		Zelden of nooit	Af en toe	Dikwijls	χ^2
Geslacht	Jongen (<i>N</i> =1119)	41,9%	41,9%	16,2%	30,127**
	Meisje (<i>N</i> =1133)	52,4%	37,1%	10,5%	
Leeftijd	6-8 jaar (<i>N</i> =521)	45,1%	41,7%	13,2%	2,583
	9-11 jaar (<i>N</i> =741)	48,9%	38,7%	12,4%	
	12-14 jaar (<i>N</i> =1014)	47,2%	38,8%	14,0%	
Gewichtstatus	Normaal gewicht (<i>N</i> =1779)	45,4%	40,8%	13,8%	9,377**
	Overgewicht (<i>N</i> =221)	55,7%	30,8%	13,6%	

* $p < 0.05$

** $p < 0.01$

4.1.3.2. Globale ruimtelijke speldiversiteit

Op basis van het gebruik van de speelruimten in de onmiddellijke woonomgeving (zie 1.3.1.), kan een score voor de globale ruimtelijke speldiversiteit als volgt berekend worden: als er een kruisje stond bij

het begrip 'zelden of nooit' kreeg men score 1 voor die bepaalde speelruimte; stond er een kruisje bij het begrip 'af en toe', kreeg deze plaats een score 2; had men een kruisje geplaatst bij de intensiteit 'dikwijls', behaalde men score 3. Zo werd een totaalscore verkregen, gelijk aan de som van de 7 mogelijke speelruimten¹³ (totaalscore met minimum 7 en maximum 21). Deze totaalscore werd vervolgens opgesplitst in 5 categorieën gaande van 'zeer kleine' ruimtelijke speldiversiteit (totaalscore 7-9) t/m 'zeer grote' ruimtelijke speldiversiteit (totaalscore 19-21).

Met betrekking tot de globale ruimtelijke speldiversiteit (tabellen 6a t/m 6c) valt dadelijk op dat het overgrote deel van de kinderen en jongeren een 'gemiddelde' ruimtelijke speldiversiteit bezitten. De globale ruimtelijke speldiversiteit vertoont wel een significante samenhang met zowel geslacht, leeftijd als gewichtstatus van het kind. Samengevat kan men stellen dat de meisjes, de oudere leeftijdsgroep en de kinderen met overgewicht over een beperktere ruimtelijke speldiversiteit lijken te beschikken.

Tabel 6a – Verdeling van de proefgroep naar geslacht voor hun globale ruimtelijke speldiversiteit

	Jongen	Meisje	χ^2
<i>Globale ruimtelijke speldiversiteit</i>	<i>N=1066</i>	<i>N=1103</i>	
zeer kleine ruimtelijke speldiversiteit (7-9)	5,0%	7,8%	11,180*
eerder ruimtelijke speldiversiteit (10-12)	25,3%	26,6%	
gemiddelde ruimtelijke speldiversiteit (13-15)	44,1%	43,7%	
eerder grote ruimtelijke speldiversiteit (16-18)	21,3%	18,9%	
zeer grote ruimtelijke speldiversiteit (19-21)	4,3%	3,0%	

* p<0.05

** p<0.01

Tabel 6b – Verdeling van de proefgroep naar leeftijd voor hun globale ruimtelijke speldiversiteit

	6-8 jaar	9-11 jaar	12-14 jaar	χ^2
<i>Globale ruimtelijke speldiversiteit</i>	<i>N=499</i>	<i>N=717</i>	<i>N=977</i>	
zeer kleine ruimtelijke speldiversiteit (7-9)	2,4%	3,8%	10,5%	162,856**
eerder kleine ruimtelijke speldiversiteit (10-12)	14,8%	23,6%	33,4%	
gemiddelde ruimtelijke speldiversiteit (13-15)	48,7%	43,8%	41,7%	
eerder grote ruimtelijke speldiversiteit (16-18)	29,3%	24,0%	12,4%	
zeer grote ruimtelijke speldiversiteit (19-21)	4,8%	4,9%	2,0%	

* p<0.05

** p<0.01

Tabel 6c – Verdeling van de proefgroep naar gewichtstatus voor hun globale ruimtelijke speldiversiteit

	Normaal gewicht	Overgewicht	χ^2
<i>Globale ruimtelijke speldiversiteit</i>	<i>N = 1732</i>	<i>N = 206</i>	
zeer kleine ruimtelijke speldiversiteit (7-9)	5,8%	9,2%	10,221*
eerder kleine ruimtelijke speldiversiteit (10-12)	25,5%	29,6%	
gemiddelde ruimtelijke speldiversiteit (13-15)	45,3%	38,3%	
eerder grote ruimtelijke speldiversiteit (16-18)	19,9%	17,0%	
zeer grote ruimtelijke speldiversiteit (19-21)	3,5%	5,8%	

* p<0.05

** p<0.01

De beperktere globale ruimtelijke speldiversiteit voor de oudere leeftijdsgroep (tabel 6b) is op het eerste gezicht merkwaardig, aangezien dit zou betekenen dat de kinderen bij het ouder worden een minder ruime bewegingsvrijheid bezitten. In een verklaring hierop zou men kunnen stellen dat de jongere kinderen meer op ontdekking gaan dan de ouderen en zodoende een veelheid aan terreinen willen verkennen. De ouderen hebben deze ontdekkingstocht al achter de rug en kennen dus al hun voorkeursplaatsen. Misschien kan hier aanvullend ook de concurrentie met het huiswerk of andere

¹³ speelkamer, terras, tuin, bij vriendjes thuis, straat, speeltuin, bos/weide

ontspanningsactiviteiten aangehaald worden, waardoor de beschikbare tijd om te spelen bij de ouders beperkter is.

4.1.3.3. (T)huisgebonden en publieke ruimtelijke speldiversiteit

De globale ruimtelijke speldiversiteit kan verder opgesplitst worden in functie van het spelen in het privé-domein of in de publieke ruimte. In het bijzonder kan een afzonderlijke som gemaakt worden van het gebruik van de (t)huisgebonden speelruimten (speelkamer, terras, tuin) en deze in de publieke ruimte (straat, speeltuin en bos/weide). Zodoende krijgen we een totaalscore met betrekking tot de (t)huisgebonden en publieke ruimtelijke speldiversiteit (totaalscore met minimum 3 en maximum 9), die vervolgens elk kunnen ingedeeld worden in drie ruimtelijke speldiversiteitscategorieën (kleine, gemiddelde en grote ruimtelijke speldiversiteit). Het resultaat van deze indeling in functie van geslacht, leeftijd en gewichtstatus is weergegeven in tabellen 7a t/m 7c.

In functie van geslacht kunnen we een grotere ruimtelijke speldiversiteit in de publieke ruimte opmerken bij de jongens. De jongens blijken dus meer gebruik te maken van de publieke speelruimte om buiten te spelen in vergelijking met de meisjes (tabel 7a). Eenzelfde redenering kunnen we maken in functie van leeftijd, waarbij zowel de ruimtelijke speldiversiteit in het privé-domein als in publieke ruimte kleiner wordt met toenemende leeftijd (tabel 7b). In functie van de gewichtstatus van het kind, zien we een kleinere ruimtelijke speldiversiteit in het privé-domein voor kinderen met overgewicht, maar kunnen we geen samenhang vaststellen voor wat betreft het buitenspelen in de publieke ruimte (tabel 7c).

Tabel 7a – Verdeling van de proefgroep naar geslacht voor hun private en publieke ruimtelijke speldiversiteit

	Jongen	Meisje	χ^2
<i>(T)huisgebonden ruimtelijke speldiversiteit</i>	<i>N=1076</i>	<i>N=1109</i>	
kleine ruimtelijke speldiversiteit (3-4)	14,1%	14,5%	1,235
gemiddelde ruimtelijke speldiversiteit (5-6)	37,1%	34,8%	
grote ruimtelijke speldiversiteit (7-9)	48,8%	50,7%	
<i>Publieke ruimtelijke speldiversiteit</i>	<i>N=1111</i>	<i>N=1131</i>	
kleine ruimtelijke speldiversiteit (3-4)	28,4%	39,7%	40,443**
gemiddelde ruimtelijke speldiversiteit (5-6)	50,5%	46,7%	
grote ruimtelijke speldiversiteit (7-9)	21,1%	13,6%	

* p<0.05

** p<0.01

Tabel 7b – Verdeling van de proefgroep naar leeftijd voor hun private en publieke ruimtelijke speldiversiteit

	6-8 jaar	9-11 jaar	12-14 jaar	χ^2
<i>(T)huisgebonden ruimtelijke speldiversiteit</i>	<i>N=502</i>	<i>N=723</i>	<i>N=984</i>	
kleine ruimtelijke speldiversiteit (3-4)	5,0%	9,8%	22,6%	240,677**
gemiddelde ruimtelijke speldiversiteit (5-6)	25,3%	31,0%	44,8%	
grote ruimtelijke speldiversiteit (7-9)	69,7%	59,2%	32,6%	
<i>Publieke ruimtelijke speldiversiteit</i>	<i>N=519</i>	<i>N=737</i>	<i>N=1010</i>	
kleine ruimtelijke speldiversiteit (3-4)	28,3%	31,5%	39,0%	21,239**
gemiddelde ruimtelijke speldiversiteit (5-6)	53,8%	50,1%	45,0%	
grote ruimtelijke speldiversiteit (7-9)	17,9%	18,5%	16,0%	

* p<0.05

** p<0.01

Tabel 7c – Verdeling van de proefgroep naar gewichtstatus voor hun private en publieke ruimtelijke speldiversiteit

	Normaal gewicht	Overgewicht	χ^2
<i>(T)huisgebonden ruimtelijke speldiversiteit</i>	<i>N=1743</i>	<i>N=208</i>	
kleine ruimtelijke speldiversiteit (3-4)	13,7%	18,3%	7,288*
gemiddelde ruimtelijke speldiversiteit (5-6)	35,0%	39,9%	
grote ruimtelijke speldiversiteit (7-9)	51,3%	41,8%	
<i>Publieke ruimtelijke speldiversiteit</i>	<i>N=1771</i>	<i>N=220</i>	
kleine ruimtelijke speldiversiteit (3-4)	33,6%	35,5%	3,892
gemiddelde ruimtelijke speldiversiteit (5-6)	49,4%	43,2%	
grote ruimtelijke speldiversiteit (7-9)	17,0%	21,4%	

* p<0.05

** p<0.01

4.1.3.4. Materiële spelvoorzieningen

Een volgende rubriek binnen de spel- en bewegingsstimuli in de woonomgeving heeft betrekking op het bezit van materiële speeltuigen. Langs deze weg probeert men inzicht te krijgen in de materiële (speel)tuigen waarover de kinderen tijdens hun spel- en bewegingsactiviteiten kunnen beschikken.

Deze materiële spelvoorzieningen werden in de schriftelijke vragenlijst bevraagd via de opsomming van 20 speeltuigen¹⁴ waarbij men moest aanduiden of men al dan niet over die speeltuigen kon beschikken. De selectie van speeltuigen is gebaseerd op de beschikbare lijst [aangeduid met (*)] vanuit de PF/SBV-studies aangevuld met enkele meer hedendaagse speeltuigen (bvb. skeelers, trampoline). De opgesomde speeltuigen worden vooral gebruikt tijdens de ontwikkelingsfase van kinderen en jongeren en vergt het gebruik van grootmotorische vaardigheden (uitgezonderd het item muziekinstrument).

Vervolgens werd een globale score voor materiële spelvoorzieningen berekend door de som van de scores op de individuele items betreffende het bezit van speeltuigen (in het bezit = score 2; niet in het bezit = score 1). Zodoende varieerde de totaalscore voor materiële spelstimuli tussen score 20 (kind bezit geen enkel speeltuig) en score 40 (kind bezit alle speeltuigen). Deze totaalscore werd vervolgens opgesplitst in 5 categorieën, gaande van 'zeer weinig' materiële spelstimuli (totaalscore < 23) tot 'zeer veel' materiële spelstimuli (totaalscore > 36)

Uit de resultaten (tabellen 8a t/m 8c) kan men vaststellen dat het de hoogste percentages zich min of meer gelijk verdelen over twee scorecategorieën, namelijk de scorecategorieën met een 'gemiddelde' materiële spelstimuli en deze met 'eerder veel' materiële spelstimuli. Toch kan een samenhang met geslacht, leeftijd en gewichtstatus van het kind opgemerkt worden. In het bijzonder lijken de meisjes, de oudere leeftijdsgroepen en de kinderen met overgewicht over een groter aantal speeltuigen te kunnen beschikken.

Tabel 8a – Materiële spelvoorzieningen in functie van geslacht

	Jongen	Meisje	χ^2
<i>Materiële spelstimuli</i>	<i>N=1129</i>	<i>N=1144</i>	
zeer weinig (<23)	6,6%	3,3%	33,624**
eerder weinig (23-26)	25,5%	19,7%	
gemiddelde (27-30)	36,7%	38,8%	
eerder veel (31-36)	28,8%	36,5%	
zeer veel (>36)	2,5%	1,7%	

* p<0.05

** p<0.01

¹⁴ Fiets (*), Rolschaatsen (*), Skeelers, Go-kart (*), Skate-board (*), Step (*), Springtouw (*), Slede (*), Badmintonraket (*), Tennisraket (*), Schommel of klimrek (*), Zandbak (*), Plonsbad of zwembad (*), Muziekinstrument (*), Jokari (*), IJsschaatsen (*), Circusmateriaal, Trampoline, Basketbalring, Voetbal/doel)

Tabel 8b – Materiële spelvoorzieningen in functie van leeftijd

	6-8 jaar	9-11 jaar	12-14 jaar	χ^2
<i>Materiële spelstimuli</i>	<i>N=525</i>	<i>N=749</i>	<i>N=1024</i>	
zeer weinig (<23)	2,7%	3,9%	6,9%	51,215**
eerder weinig (23-26)	23,4%	18,7%	25,2%	
gemiddelde (27-30)	43,8%	35,1%	36,5%	
eerder veel (31-36)	28,6%	40,1%	29,0%	
zeer veel (>36)	1,5%	2,3%	2,3%	

* p<0.05

** p<0.01

Tabel 8c – Materiële spelvoorzieningen in functie van gewichtstatus van het kind

	Normaal gewicht	Overgewicht	χ^2
<i>Materiële spelstimuli</i>	<i>N =1793</i>	<i>N =223</i>	
zeer weinig (<23)	3,6%	12,1%	49,266**
eerder weinig (23-26)	20,5%	28,7%	
gemiddelde (27-30)	38,7%	35,4%	
eerder veel (31-36)	35,3%	21,5%	
zeer veel (>36)	1,9%	2,2%	

* p<0.05

** p<0.01

4.1.3.5. Bezit multimedia- en communicatietoestellen

Naast het bezit van de materiële spelvoorzieningen, dat kinderen en jongeren kunnen aanzetten tot een actieve invulling van de vrije tijd, is het ook van belang om het bezit van multimedia- en communicatietoestellen in kaart te brengen. Uit internationaal onderzoek blijkt bijvoorbeeld dat het bezit van een TV-toestel op de eigen slaapkamer een sterkere predictor is voor overgewicht bij kinderen dan het totaal aantal uren TV-kijken¹⁵. Daarom werd via de vragenlijst gepeild naar het bezit van radio/cd-speler, TV en (spel)computer op de eigen slaapkamer.

Uit de resultaten kan men inderdaad vaststellen dat de gewichtstatus van het kind significant geassocieerd is met het bezit van een TV-toestel op de slaapkamer (tabel 9c). Daarnaast kan men vaststellen dat het bezit van dergelijke toestellen groter is bij de jongens (uitgezonderd Radio/Cd) (tabel 9a) en ook significant toeneemt naarmate de kinderen ouder worden (tabel 9b).

Tabel 9a – Bezit multimedia- en communicatietoestellen op de eigen slaapkamer in functie van geslacht

	Jongen	Meisje	χ^2
Radio/Cd-speler (% Ja)	<i>N=1127</i> 65,0%	<i>N=1141</i> 76,2%	34,374**
TV-toestel (% Ja)	<i>N=1124</i> 35,5%	<i>N=1141</i> 23,3%	40,537**
Computer (% Ja)	<i>N=1126</i> 31,4%	<i>N=1140</i> 24,2%	14,745**
Spelcomputer (% Ja)	<i>N=1126</i> 43,9%	<i>N=1141</i> 32,2%	32,976**

* p<0.05

** p<0.01

Tabel 9b – Bezit multimedia- en communicatietoestellen op de eigen slaapkamer in functie van leeftijd

¹⁵ Adachi-Mejia, A.M., Longacre, M.R., Gibson, J.J., Beach, M.L., Titus-Ernstoff, L.T., & Dalton, M.A. (2007) Children with a TV in their bedroom at higher risk for being overweight. *International Journal of Obesity (London)*, 31(4):644–651.

	6-8 jaar	9-11 jaar	12-14 jaar	χ^2
Radio/Cd-speler (% Ja)	N=521 44,9%	N=748 71,5%	N=1023 83,5%	248,682**
TV-toestel (% Ja)	N=519 16,4%	N=747 23,8%	N=1023 40,4%	112,586**
Computer (% Ja)	N=519 12,3%	N=748 22,9%	N=1023 39,5%	140,298**
Spelcomputer (% Ja)	N=520 17,1%	N=748 41,7%	N=1023 46,1%	129,253**

* p<0.05

** p<0.01

Tabel 9c – Bezit multimedia- en communicatietoestellen op de eigen slaapkamer in functie van gewichtstatus van het kind

	Normaal gewicht	Overgewicht	χ^2
Radio/Cd-speler (% Ja)	N=1789 72,7%	N=223 65,9%	4,469*
TV-toestel (% Ja)	N=1787 28,1%	N=222 37,8%	8,966**
Computer (% Ja)	N=1788 27,7%	N=223 32,0%	1,754
Spelcomputer (% Ja)	N=1789 38,6%	N=222 40,1%	0,193

* p<0.05

** p<0.01

4.1.3.6. Mate van buitenspelen (aantal dagen en uren per week)

Naast de kwalitatieve aspecten betreffende het (buiten)spelgedrag van kinderen, wensten wij het buitenspelen in voorliggend onderzoek ook op een kwantitatieve manier te benaderen. Door middel van retrospectieve tijdsregistratie werd voor iedere dag van de week nagegaan of men al dan niet heeft buiten gespeeld en hoe lang men heeft buiten gespeeld. Deze registratie werd zowel uitgevoerd voor een vakantieweek (i.c. 2de week van de paasvakantie) als een schoolweek (i.c. voorbije schoolweek).

Vooreerst is het opvallend, doch logisch, dat kinderen tijdens een vakantieweek gemiddeld gezien ongeveer twee keer zo veel tijd spenderen aan het buitenspelen in vergelijking met een schoolweek (*gemiddeld aantal uren tijdens vakantieweek = 17,46 uren/week; gemiddeld aantal uren tijdens schoolweek = 8,38 uren/week; gepaarde t-toets p<0.01*).

Op basis van de uitgevoerde variantieanalyses (ANOVA) kan men algemeen besluiten dat de mate van buitenspelen in belangrijke mate bepaald lijkt te worden door het geslacht van het kind. In het bijzonder spenderen de jongens meer tijd aan buitenspelen, en dit zowel op het vlak van het gemiddeld aantal dagen (tabel 9a) als op het vlak van de gemiddelde tijdsbesteding in uren per week (tabel 9b). Daarnaast kunnen we ook vaststellen dat de jongste leeftijdsgroep gemiddeld meer dagen per week gaat buitenspelen (tabel 10a en 10c). Dit patroon is echter niet zichtbaar op het vlak van het gemiddeld aantal uren buitenspelen per week (tabel 10b en 10d).

In tegenstelling tot wat men zou verwachten, worden geen significante verschillen vastgesteld in de mate van buitenspelen tussen de groep kinderen met een normaal gewicht ten opzichte van de groep met overgewicht. Kinderen met overgewicht lijken m.a.w. niet minder buiten te spelen dan kinderen met een gezond lichaamsgewicht. Uiteraard moet hierbij opgemerkt worden dat men in voorliggend onderzoek geen zicht heeft op de kwaliteit en intensiteit van het buitenspelen.

Tabel 10a – Gemiddeld aantal buitenspeeldagen tijdens een vakantieweek in functie van geslacht, leeftijd en gewichtstatus van het kind

<i>Vakantieweek (paasvakantie)</i>		Aantal dagen/week Gemiddelde (SD)	F-waarde
Geslacht	Jongen (N=981)	5,19 (2,14)	27,027**
	Meisje (N=1003)	4,67 (2,28)	
Leeftijd	6-8 jaar (N=437)	5,43 (2,03) ^{a,b}	16,939**
	9-11 jaar (N=668)	4,94 (2,15)	
	12-14 jaar (N=900)	4,68 (2,34)	
Gewichtstatus	Normaal gewicht (N=1586)	4,94 (2,21)	0,140
	Overgewicht (N=198)	4,88 (2,27)	

* p<0.05

** p<0.01

^a significant verschillend van '9-11 jaar' (post-hoc test)

^b significant verschillend van '12-14 jaar' (post-hoc test)

Tabel 10b – Gemiddeld aantal uren buitenspelen tijdens een vakantieweek in functie van geslacht, leeftijd en gewichtstatus van het kind

<i>Vakantieweek (paasvakantie)</i>		Aantal uren/week Gemiddelde (SD)	F-waarde
Geslacht	Jongen (N=905)	17,92 (14,72)	13,36**
	Meisje (N=896)	15,48 (13,57)	
Leeftijd	6-8 jaar (N=324)	17,26 (12,38)	0,64
	9-11 jaar (N=560)	16,24 (14,29)	
	12-14 jaar (N=747)	16,73 (14,92)	
Gewichtstatus	Normaal gewicht (N=1457)	16,72 (14,10)	0,606
	Overgewicht (N=174)	15,83 (15,07)	

* p<0.05

** p<0.01

Tabel 10c – Gemiddeld aantal buitenspeeldagen tijdens een schoolweek in functie van geslacht, leeftijd en gewichtstatus van het kind

<i>Schoolweek</i>		Aantal dagen/week Gemiddelde (SD)	F-waarde
Geslacht	Jongen (N=920)	4,41 (2,32)	9,887**
	Meisje (N=963)	4,07 (2,30)	
Leeftijd	6-8 jaar (N=415)	4,87 (1,98) ^{a,b}	41,296**
	9-11 jaar (N=626)	4,51 (2,29) ^b	
	12-14 jaar (N=862)	3,74 (2,38)	
Gewichtstatus	Normaal gewicht (N=1508)	4,26 (2,30)	0,647
	Overgewicht (N=192)	4,11 (2,36)	

* p<0.05

** p<0.01

^a significant verschillend van '9-11 jaar' (post-hoc test)

^b significant verschillend van '12-14 jaar' (post-hoc test)

Tabel 10d – Gemiddeld aantal uren buitenspelen tijdens een schoolweek in functie van geslacht, leeftijd en gewichtstatus van het kind

<i>Schoolweek</i>	Aantal uren/week Gemiddelde (SD)	F-waarde
Geslacht		
Jongen (N=745)	8,65 (6,93)	7,266**
Meisje (N=786)	7,74 (6,37)	
Leeftijd		
6-8 jaar (N=386)	7,84 (5,43)	0,879
9-11 jaar (N=524)	8,20 (6,53)	
12-14 jaar (N=633)	8,41 (7,44)	
Gewichtstatus		
Normaal gewicht (N=1225)	8,10 (6,37)	1,410
Overgewicht (N=153)	8,76 (7,73)	

* p<0.05

** p<0.01

^a significant verschillend van '9-11 jaar' (post-hoc test)

^b significant verschillend van '12-14 jaar' (post-hoc test)

4.1.3.7. Passieve vrijetijdsbesteding

Naast een fysiek actieve invulling van de vrije tijd, heeft elk kind ook de mogelijkheid om zijn/haar vrije tijd op een passieve manier in te vullen door middel van schermgebaseerde activiteiten zoals TV kijken en computeren. Recente studies tonen aan dat dit mediagebruik bij jongeren de laatste decennia is toegenomen. Binnen de zogenaamde 'vervangingshypothese' wordt gesteld dat dit toenemend gebruik van multimedia nadelig is van de hoeveelheid lichaamsbeweging. Daarom wordt overmatig TV kijken en/of computergebruik bij kinderen en jongeren vaak beschouwd als dé oorzaak voor een inactieve levensstijl dat leidt tot overgewicht. Toch wordt deze hypothese in de recente wetenschappelijke literatuur niet steeds bekrachtigd¹⁶ en wordt onderbouwd vanuit de zwakke samenhang die kan worden vastgesteld tussen fysieke activiteit enerzijds en schermgebaseerd mediagebruik anderzijds. In de literatuur wordt daarom voorgesteld om niet zozeer de totale hoeveelheid mediagebruik in kaart te brengen, meer eerder na te gaan op welk tijdstip van de dag kinderen en jongeren passief zijn. Daarom werd in dit onderzoek aan de kinderen en jongeren de vraag gesteld in welke mate zij hun vrije tijd invullen met passieve ontspanningsactiviteiten als men niet aan het buitenspelen is.

Uit de resultaten (tabellen 11a t/m 11d) kan men vaststellen dat het mediagebruik vooral samenhangt met het geslacht en de leeftijd. In het bijzonder merken we een frequenter gebruik van schermgebaseerde media (TV, computer) bij de jongens en bij de oudere leeftijdsgroepen. Meisjes luisteren daarentegen meer naar muziek. Uitgezonderd de mate van TV-kijken, wordt geen significante samenhang vastgesteld tussen mediagebruik en de gewichtstatus van het kind.

¹⁶ Biddle, S.J.H. (2007) Sedentary Behaviour. American Journal of Preventive Medicine, 33, (6), 502-504.

Tabel 11a – Muziek beluisteren tijdens vrije tijd in functie van geslacht, leeftijd en gewichtstatus van het kind

MUZIEK BELUISTEREN		Zelden of nooit	Af en toe	Dikwijls	χ^2
Geslacht	Jongen (N=1068)	25,0%	40,4%	34,6%	64,924**
	Meisje (N=1094)	13,9%	36,7%	49,5%	
Leeftijd	6-8 jaar (N=489)	37,0%	43,1%	19,8%	287,850**
	9-11 jaar (N=718)	21,7%	43,5%	34,8%	
	12-14 jaar (N=979)	8,6%	32,6%	58,8%	
Gewichtstatus	Normaal gewicht (N=1720)	18,8%	39,1%	42,1%	1,551
	Overgewicht (N=210)	21,0%	34,8%	44,3%	

* p<0.05

** p<0.01

Tabel 11b – TV kijken tijdens vrije tijd in functie van geslacht, leeftijd en gewichtstatus van het kind

TV KIJKEN		Zelden of nooit	Af en toe	Dikwijls	χ^2
Geslacht	Jongen (N=1107)	3,5%	31,2%	65,3%	10,519**
	Meisje (N=1122)	5,0%	36,1%	58,9%	
Leeftijd	6-8 jaar (N=517)	6,2%	46,6%	47,2%	66,108**
	9-11 jaar (N=733)	4,6%	30,7%	64,7%	
	12-14 jaar (N=1002)	3,1%	29,1%	67,8%	
Gewichtstatus	Normaal gewicht (N=1761)	4,5%	34,8%	60,7%	8,726*
	Overgewicht (N=216)	4,2%	25,0%	70,8%	

* p<0.05

** p<0.01

Tabel 11c – Computergebruik tijdens vrije tijd in functie van geslacht, leeftijd en gewichtstatus van het kind

COMPUTER (INTERNET/CHAT/...)		Zelden of nooit	Af en toe	Dikwijls	χ^2
Geslacht	Jongen (N=1086)	21,5%	27,5%	51,0%	3,460
	Meisje (N=1097)	22,5%	30,4%	47,1%	
Leeftijd	6-8 jaar (N=488)	52,7%	33,8%	13,5%	518,865**
	9-11 jaar (N=720)	19,9%	33,6%	46,5%	
	12-14 jaar (N=998)	8,5%	22,8%	68,6%	
Gewichtstatus	Normaal gewicht (N=1739)	21,2%	29,8%	49,1%	2,056
	Overgewicht (N=208)	22,6%	25,0%	52,4%	

* p<0.05

** p<0.01

Tabel 11d – Computerspelletjes spelen tijdens vrije tijd in functie van geslacht, leeftijd en gewichtstatus van het kind

COMPUTER (GAMES)		Zelden of nooit	Af en toe	Dikwijls	χ^2
Geslacht	Jongen (<i>N</i> =1093)	13,6%	33,6%	52,8%	147,782**
	Meisje (<i>N</i> =1097)	30,0%	40,7%	29,4%	
Leeftijd	6-8 jaar (<i>N</i> =501)	30,5%	45,1%	24,4%	84,829**
	9-11 jaar (<i>N</i> =730)	19,5%	37,7%	42,9%	
	12-14 jaar (<i>N</i> =982)	19,3%	32,2%	48,5%	
Gewichtstatus	Normaal gewicht (<i>N</i> =1738)	22,6%	37,4%	40,0%	3,938
	Overgewicht (<i>N</i> =213)	18,8%	34,3%	46,9%	

* $p < 0.05$

** $p < 0.01$

4.1.4. Lidmaatschap vereniging

Een volgend facet binnen de spel-, sport- en ontspanningsactiviteiten heeft betrekking op de al dan niet actieve deelname aan het verenigingsleven. De vragen over het lidmaatschap van jeugdverenigingen en sportclubs levert informatie over de deelname aan het sociaal leven van de kinderen.

Op het vlak van lidmaatschap kan men vaststellen dat het lidmaatschap bij een sportvereniging vooral populair is bij de jongens (tabel 12a). Opvallend is wel dat ongeveer 1 jongen op 5 (21,1%) en 1 meisje op 4 (25,6%) nog nooit lid is geweest van een vereniging.

Het lidmaatschap in zowel jeugdbeweging als sportvereniging kent een dalende trend in functie van de leeftijd (tabel 12b). Dit blijkt ook uit het stijgend aantal oudere jongeren die rapporteren ooit lid te zijn geweest van één of andere vereniging. De leeftijdsgroep 9-11 jaar lijkt het meest actieve verenigingsleven te hebben. Ook wordt een significant lagere deelname aan het sociale leven vastgesteld bij de groep kinderen met overgewicht (tabel 12c).

Tabel 12a – Deelname aan het verenigingsleven in functie van geslacht

	Jongen <i>N</i> =1110	Meisje <i>N</i> =1127	χ^2
<i>Verenigingsleven</i>			
Geen lid van vereniging	21,1%	25,6%	22,865**
Lid geweest	5,0%	5,1%	
Enkel lid jeugdbeweging	8,6%	8,2%	
Enkel lid sportclub	46,3%	37,1%	
Lid jeugdbeweging + sportclub	19,0%	24,0%	

* $p < 0.05$

** $p < 0.01$

Tabel 12b – Deelname aan het verenigingsleven in functie van leeftijd

	6-8 jaar <i>N</i> =515	9-11 jaar <i>N</i> =735	12-14 jaar <i>N</i> =1009	χ^2
<i>Verenigingsleven</i>				
Geen lid van vereniging	23,9%	20,1%	25,3%	66,464**
Lid geweest	1,6%	3,1%	8,4%	
Enkel lid jeugdbeweging	8,9%	8,6%	8,0%	
Enkel lid sportclub	40,2%	42,6%	41,7%	
Lid jeugdbeweging + sportclub	25,4%	25,6%	16,6%	

* $p < 0.05$

** $p < 0.01$

Tabel 12c – Deelname aan het verenigingsleven in functie van gewichtstatus van het kind

	Normaal gewicht	Overgewicht	χ^2
<i>Verenigingsleven</i>	<i>N=1770</i>	<i>N=220</i>	
Geen lid van vereniging	20,3%	36,8%	39,246**
Lid geweest	4,9%	6,8%	
Enkel lid jeugdbeweging	7,6%	9,5%	
Enkel lid sportclub	43,7%	31,8%	
Lid jeugdbeweging + sportclub	23,4%	15,0%	

* p<0.05

** p<0.01

4.1.5. Intense lichaamsbeweging

Zoals in de inleiding staat vermeld, wordt vanuit de internationale gezondheidsrichtlijn gesteld dat kinderen en jongeren tussen 6 en 18 jaar minimum 1 uur per dag moeten bewegen aan matige tot hoge intensiteit. Daarom is het niet enkel van belang om het lidmaatschap in een jeugd- of sportvereniging in kaart te brengen, maar ook inzicht te krijgen in de mate waarin de kinderen aan (intense) lichaamsbeweging doen tijdens de vrije tijd. In dit onderzoek werd dit nagegaan door aan de schoolkinderen te vragen hoe vaak men per week aan intense lichaamsbeweging of sport doet (= bewegen waarbij men gaat zweten). De 6 antwoordcategorieën varieerden van 'nooit' tot 'elke dag'. Daarnaast werd aan de kinderen gevraagd een inschatting te maken van de tijd (duur) die ze per keer aan dergelijke activiteiten besteden. Bij deze vraag varieerden de antwoordcategorieën van 'minder dan een half uur' tot 'meer dan twee uur' per keer.

Uit de resultaten komt tot uiting dat jongens zowel op het vlak van het aantal keer per week als op het vlak van de tijdsinvestering beduidend beter scoren dan de meisjes (tabel 12a). In tegenstelling tot wat men zou verwachten, stelt men in de resultaten geen dalende trend vast in functie van de leeftijd (tabel 12b). De oudere leeftijdsgroep lijkt zelfs in hogere mate aan intense lichaamsbeweging te doen. Tot slot rapporteert de groep kinderen met overgewicht een beduidend lager aantal episodes met intense lichaamsbeweging per week alsook een significant lagere duur per keer dat men gaat intens bewegen (tabel 12c).

Tabel 12a – Mate van intense lichaamsbeweging in functie van geslacht

	Jongen	Meisje	χ^2
<i>Aantal keer per week</i>	<i>N=1104</i>	<i>N=1119</i>	
nooit	6,0%	9,6%	94,333**
1 keer per week	13,0%	25,1%	
2-3 keer per week	35,1%	36,3%	
3-4 keer per week	24,1%	15,5%	
5-6 keer per week	11,1%	6,5%	
elke dag	10,8%	7,1%	
	Jongen	Meisje	χ^2
<i>Hoe lang per keer</i>	<i>N=1059</i>	<i>N=1072</i>	
<30 min	5,9%	7,7%	47,002**
0,5-1 u	24,2%	35,6%	
1-2 u	57,2%	49,1%	
>2 u	12,7%	7,6%	

* p<0.05

** p<0.01

Tabel 12b – Mate van intense lichaamsbeweging in functie van leeftijd

		6-8 jaar	9-11 jaar	12-14 jaar	χ^2
<i>Aantal keer per week</i>		<i>N=514</i>	<i>N=726</i>	<i>N=1005</i>	104,529**
	nooit	10,5%	8,1%	6,3%	
	1 keer per week	25,9%	19,1%	15,3%	
	2-3 keer per week	43,2%	35,3%	32,1%	
	3-4 keer per week	12,8%	18,9%	23,9%	
	5-6 keer per week	3,1%	9,9%	11,0%	
	elke dag	4,5%	8,7%	11,3%	
		6-8 jaar	9-11 jaar	12-14 jaar	χ^2
<i>Hoe lang per keer</i>		<i>N=477</i>	<i>N=692</i>	<i>N=984</i>	49,066**
	<30 min	6,7%	6,9%	6,8%	
	0,5-1 u	38,8%	29,9%	25,7%	
	1-2 u	48,8%	55,5%	53,5%	
	>2 u	5,7%	7,7%	14,0%	

* p<0.05

** p<0.01

Tabel 12c – Mate van intense lichaamsbeweging in functie van gewichtstatus van het kind

		Normaal gewicht	Overgewicht	χ^2
<i>Aantal keer per week</i>		<i>N=1760</i>	<i>N=217</i>	14,140*
	nooit	6,9%	11,1%	
	1 keer per week	18,0%	23,5%	
	2-3 keer per week	34,9%	33,2%	
	3-4 keer per week	20,9%	15,7%	
	5-6 keer per week	10,0%	6,0%	
	elke dag	9,3%	10,6%	
		Normaal gewicht	Overgewicht	χ^2
<i>Hoe lang per keer</i>		<i>N=1697</i>	<i>N=206</i>	11,794**
	<30 min	5,7%	11,7%	
	0,5-1 u	28,9%	29,1%	
	1-2 u	54,7%	50,5%	
	>2 u	10,8%	8,7%	

* p<0.05

** p<0.01

4.1.6. Samengevat

In onderstaande samenvattende tabel 13 wordt voor de verschillende facetten van het spel-, sport- en ontspanningsleven van kinderen tussen 6 en 14 jaar weergegeven welke activiteiten het meest voorkomend zijn in functie van geslacht, leeftijd en gewichtstatus.

Tabel 13 – Samenvattende tabel van de spel-, sport- en ontspanningsactiviteiten van kinderen en jongeren in functie van leeftijd, geslacht en gewichtstatus

		Geslacht ^a	Leeftijd ^b	Gewichtstatus ^c
<i>Speeltijd op school</i>	Praten	M	O	-
	Rustige spelletjes	-	J	-
	Actieve spelletjes	M	J	-
	Sporten	J	J	-
<i>Verplaatsing - school</i>	Te Voet	-	J	-
	Fiets	-	O	NG

<i>Verplaatsing - vrije tijd</i>	Te Voet	-	O	OG
	Fiets	-	O	NG
<i>Spelstimuli woonomgeving</i>	Speelkamer	-	J	-
	Terras	M	J	-
	Tuin	-	J	NG
	Bij vriendjes	-	O	-
	Straat	J	O	-
	Speeltuin	-	J	-
	Bos	J	-	NG
	Bezit speeltuigen	M	J	NG
<i>Verenigingsleven</i>	Lid jeugdbeweging	M	J	NG
	Lid sportclub	J	J	NG
<i>Actieve vrije tijd</i>	# buitenspeeldagen	J	J	-
	# uren buitenspelen	J	-	-
	Intens bewegen	J	O	NG
<i>Passieve vrije tijd</i>	Bezit multimedia	J	O	OG
	Muziek beluisteren	M	O	-
	TV kijken	J	O	OG
	Computer	J	O	-
	Computergames	J	O	-

^a J = Jongens / M = Meisjes

^b J = Jongere leeftijdsgroep / O = Oudere leeftijdsgroep

^c NG = Normaal Gewicht / OG = Overgewicht + obesitas

4.2. Samenhang van het (buiten)spelgedrag met sociaal-culturele kenmerken anno 2008

In dit tweede gedeelte van het rapport wordt dieper ingezoomd op het (ongeorganiseerd) spelgedrag in de (onmiddellijke) woon- en leefomgeving van schoolgaande kinderen tussen 6 en 14 jaar. In het bijzonder wordt nagegaan welke **sociaal-culturele factoren** dit spelgedrag gunstig of ongunstig beïnvloeden.

Hiervoor worden diverse kruistabellen opgesteld tussen elke spelstimulusvariabele (ruimtelijk kader, materiële spelvoorzieningen en verenigingsleven) en de sociaal-culturele kenmerken gezinssamenstelling, opleidingsniveau ouders en sportbeoefening ouders. De operationalisering van de sociaal-culturele kenmerken opleidingsniveau ouders en sportbeoefening van de ouders wordt weergegeven in tabel 14.

Tabel 14 – Operationalisering sociaal-culturele variabelen

	Categorie	Beschrijving
Opleidingsniveau ouders	Laag	<i>één van beide ouders heeft maximaal een diploma hoger middelbaar onderwijs (tot 18 jaar)</i>
	Midden-laag	<i>beide ouders hebben diploma hoger middelbaar onderwijs (tot 18 jaar)</i>
	Midden-hoog	<i>één van beide ouders heeft een diploma hoger onderwijs (universiteit/hogeschool)</i>
	Hoog	<i>beide ouders hebben diploma hoger onderwijs (universiteit/hogeschool)</i>
	Categorie	Beschrijving
Sportbeoefening van de ouders	Zelden of nooit	<i>beide ouders doen zelden of nooit aan sport (= één keer per maand)</i>
	Af en toe	<i>één van beide ouders doet af en toe aan sport (= meerdere keren per maand)</i>
	Regelmatig	<i>één van beide ouders doet vaak aan sport (= één of meerder keren per week)</i>
	Vaak	<i>beide ouders doen vaak aan sport (= één of meerder keren per week)</i>

4.2.1. Spel- en bewegingsstimuli in de woonomgeving en sociaal-culturele kenmerken

4.2.1.1. Gezinsamenstelling

Uit tabel 15 blijkt dat zowel het ruimtelijk kader als de materiële spelstimuli enige differentiatie vertonen in functie van de gezinsamenstelling. Toch worden voor alle categorieën van gezinsgrootte de hoogste frequenties gevonden in de 'gemiddelde' categorie. Voor ruimtelijk kader kunnen we een verschuiving richting een grotere globale en (t)huisgebonden ruimtelijke speldiversiteit opmerken naarmate het gezin uit meerdere kinderen bestaat. Bij de materiële spelstimuli kan men een gelijkaardig beeld opmerken en is er dus een betekenisvolle tendens tot toenemende materiële spelstimulus bij toenemende gezinsgrootte. Op het vlak van vereningsleven wordt geen significante samenhang met gezinsamenstelling vastgesteld.

Tabel 15 – Spelstimulusvariabelen in functie van gezinsamenstelling

	Enig kind	2 kinderen	>2 kinderen	χ^2
<i>Globale ruimtelijke speldiversiteit</i>	N=242	N=960	N=970	
zeer kleine ruimtelijke speldiversiteit (7-9)	11,2%	4,9%	6,9%	15,54*
eerder kleine ruimtelijke speldiversiteit (10-12)	24,4%	26,5%	25,5%	
gemiddelde ruimtelijke speldiversiteit (13-15)	44,6%	43,9%	44,1%	
eerder grote ruimtelijke speldiversiteit (16-18)	16,1%	20,8%	20,3%	
zeer grote ruimtelijke speldiversiteit (19-21)	3,7%	4,0%	3,2%	
<i>(T)huisgebonden ruimtelijke speldiversiteit</i>	N=243	N=964	N=981	
kleine ruimtelijke speldiversiteit (3-4)	24,3%	10,4%	15,6%	36,63**
gemiddelde ruimtelijke speldiversiteit (5-6)	36,6%	37,1%	34,4%	
grote ruimtelijke speldiversiteit (7-9)	39,1%	52,5%	50,1%	
<i>Publieke ruimtelijke speldiversiteit</i>	N=251	N=991	N=435	
kleine ruimtelijke speldiversiteit (3-4)	34,7%	36,5%	31,8%	6,66
gemiddelde ruimtelijke speldiversiteit (5-6)	47,0%	47,9%	49,6%	
grote ruimtelijke speldiversiteit (7-9)	18,3%	15,5%	18,6%	
	Enig kind	2 kinderen	>2 kinderen	χ^2
<i>Materiële spelstimuli</i>	N=255	N=999	N=1021	

zeer weinig (<23)	5,5%	2,4%	7,1%	55,67**
eerder weinig (23-26)	27,8%	20,6%	23,3%	
gemiddelde (27-30)	42,4%	40,2%	34,1%	
eerder veel (31-36)	23,5%	35,4%	32,2%	
zeer veel (>36)	,8%	1,3%	3,3%	
	Enig kind	2 kinderen	>2 kinderen	χ^2
<i>Verenigingsleven</i>	N=244	N=989	N=1007	15,08
Geen lid van vereniging	25,4%	20,8%	25,1%	
Lid geweest	5,7%	4,0%	6,1%	
Enkel lid jeugdbeweging	7,4%	7,9%	9,2%	
Enkel lid sportclub	41,4%	44,3%	38,8%	
Lid jeugdbeweging + sportclub	20,1%	23,0%	20,8%	

* p<0.05

** p<0.01

4.2.1.2. Opleidingsniveau ouders

Het opleidingsniveau van de ouders blijkt een significant differentiërende factor te zijn voor de verschillende spelstimulusvariabelen. Naarmate het studieniveau van de ouders toeneemt, stelt men zowel een stijgende globale en (t)huisgebonden ruimtelijke speldiversiteit, een grotere materiële spelstimulus als een hogere participatie aan het verenigingsleven vast (tabel 16)

Tabel 16 – Spelstimulusvariabelen in functie van opleidingsniveau ouders

	Laag	Midden-laag	Midden-hoog	Hoog	χ^2
<i>Globale ruimtelijke speldiversiteit</i>	N=321	N=451	N=435	N=676	52,99**
zeer kleine ruimtelijke speldiversiteit (7-9)	10,9%	4,7%	6,7%	3,4%	
eerder kleine ruimtelijke speldiversiteit (10-12)	27,1%	22,8%	28,7%	20,7%	
gemiddelde ruimtelijke speldiversiteit (13-15)	45,8%	42,8%	42,3%	47,8%	
eerder grote ruimtelijke speldiversiteit (16-18)	13,4%	24,8%	18,4%	24,4%	
zeer grote ruimtelijke speldiversiteit (19-21)	2,8%	4,9%	3,9%	3,7%	
<i>(T)huisgebonden ruimtelijke speldiversiteit</i>	N=326	N=455	N=436	N=680	77,94**
kleine ruimtelijke speldiversiteit (3-4)	19,0%	10,8%	16,1%	6,8%	
gemiddelde ruimtelijke speldiversiteit (5-6)	44,5%	34,5%	36,2%	30,9%	
grote ruimtelijke speldiversiteit (7-9)	36,5%	54,7%	47,7%	62,4%	
<i>Publieke ruimtelijke speldiversiteit</i>	N=342	N=469	N=446	N=689	10,82
kleine ruimtelijke speldiversiteit (3-4)	37,4%	31,3%	35,0%	34,1%	
gemiddelde ruimtelijke speldiversiteit (5-6)	46,5%	47,8%	47,3%	51,4%	
grote ruimtelijke speldiversiteit (7-9)	16,1%	20,9%	17,7%	14,5%	
	Laag	Midden-laag	Midden-hoog	Hoog	χ^2
<i>Materiële spelstimuli</i>	N=351	N=475	N=451	N=694	228,73**
zeer weinig (<23)	9,7%	4,6%	5,1%	,7%	
eerder weinig (23-26)	40,7%	26,5%	19,1%	10,5%	
gemiddelde (27-30)	32,5%	38,3%	40,4%	40,8%	
eerder veel (31-36)	14,5%	28,8%	33,3%	45,8%	
zeer veel (>36)	2,6%	1,7%	2,2%	2,2%	
	Laag	Midden-laag	Midden-hoog	Hoog	χ^2
<i>Verenigingsleven</i>	N=339	N=464	N=447	N=689	219,32**
Geen lid van vereniging	38,1%	27,2%	23,3%	8,0%	
Lid geweest	8,0%	4,7%	6,3%	2,8%	
Enkel lid jeugdbeweging	9,1%	6,5%	9,2%	9,6%	

Enkel lid sportclub	31,0%	46,8%	43,2%	44,1%
Lid jeugdbeweging + sportclub	13,9%	14,9%	18,1%	35,6%

* p<0.05

** p<0.01

4.2.1.3. Sportbeoefening ouders

In analogie met het studieniveau van de ouders, blijkt ook de mate van sportbeoefening door de ouders een significante differentiërende factor te zijn voor de spelstimulusvariabelen. Zowel de globale en (t)huisgebonden ruimtelijke speldiversiteit, de materiële spelstimuli als de deelname aan het verenigingsleven stijgen in functie van de sportbeoefening van de ouders (tabel 17).

Tabel 17 – Spelstimulusvariabelen in functie van sportbeoefening ouders

	Zelden of nooit	Af en toe	Regelmatig	Vaak	χ^2
<i>Globale ruimtelijke speldiversiteit</i>	<i>N=620</i>	<i>N=529</i>	<i>N=653</i>	<i>N=363</i>	
zeer kleine ruimtelijke speldiversiteit (7-9)	9,5%	5,9%	5,7%	3,3%	53,22**
eerder kleine ruimtelijke speldiversiteit (10-12)	32,4%	25,3%	23,7%	18,7%	
gemiddelde ruimtelijke speldiversiteit (13-15)	38,9%	45,4%	44,9%	51,2%	
eerder grote ruimtelijke speldiversiteit (16-18)	16,5%	20,0%	22,5%	21,5%	
zeer grote ruimtelijke speldiversiteit (19-21)	2,7%	3,4%	3,2%	5,2%	
<i>(T)huisgebonden ruimtelijke speldiversiteit</i>	<i>N=625</i>	<i>N=533</i>	<i>N=655</i>	<i>N=367</i>	
kleine ruimtelijke speldiversiteit (3-4)	20,2%	13,9%	12,2%	8,4%	52,36**
gemiddelde ruimtelijke speldiversiteit (5-6)	37,9%	38,8%	35,0%	29,7%	
grote ruimtelijke speldiversiteit (7-9)	41,9%	47,3%	52,8%	61,9%	
<i>Publieke ruimtelijke speldiversiteit</i>	<i>N=644</i>	<i>N=543</i>	<i>N=673</i>	<i>N=374</i>	
kleine ruimtelijke speldiversiteit (3-4)	38,0%	30,8%	32,8%	34,0%	8,08
gemiddelde ruimtelijke speldiversiteit (5-6)	46,3%	51,4%	48,7%	48,9%	
grote ruimtelijke speldiversiteit (7-9)	15,7%	17,9%	18,3%	17,1%	
	Zelden of nooit	Af en toe	Regelmatig	Vaak	χ^2
<i>Materiële spelstimuli</i>	<i>N=656</i>	<i>N=550</i>	<i>N=676</i>	<i>N=378</i>	
zeer weinig (<23)	9,1%	3,1%	3,1%	2,4%	157,83**
eerder weinig (23-26)	31,7%	24,9%	18,6%	10,8%	
gemiddelde (27-30)	35,7%	40,7%	39,6%	34,7%	
eerder veel (31-36)	22,1%	28,9%	36,4%	49,5%	
zeer veel (>36)	1,4%	2,4%	2,2%	2,6%	
	Zelden of nooit	Af en toe	Regelmatig	Vaak	χ^2
<i>Verenigingsleven</i>	<i>N=643</i>	<i>N=545</i>	<i>N=667</i>	<i>N=371</i>	
Geen lid van vereniging	36,2%	22,9%	18,0%	10,0%	158,97**
Lid geweest	6,2%	5,3%	4,8%	3,5%	
Enkel lid jeugdbeweging	10,4%	8,4%	7,8%	5,9%	
Enkel lid sportclub	36,2%	40,7%	44,2%	49,1%	
Lid jeugdbeweging + sportclub	10,9%	22,6%	25,2%	31,5%	

* p<0.05

** p<0.01

4.2.2. Mate van buitenspelen en sociaal-culturele kenmerken

Naast de samenhang met de spelstimulusvariabelen, wordt in deze studie ook de invloed van de sociaal-culturele variabelen op de mate van buitenspelen onderzocht. Hiervoor werd gebruik gemaakt van een variantieanalyse (ANOVA) met de mate van buitenspelen (het gemiddeld aantal buitenspeeldagen per week en het gemiddeld aantal uren buitenspelen per week) als afhankelijke variabelen en de sociaal-culturele kenmerken (gezinssamenstelling, opleidingsniveau en

sportbeoefening ouders) als onafhankelijk variabelen. De resultaten van deze variantieanalyses zijn weergegeven in tabellen 18a t/m 18d.

Globaal gezien kan men vaststellen dat zowel het opleidingsniveau van de ouders als de mate van sportbeoefening door de ouders de mate van buitenspelen beïnvloeden, in het bijzonder tijdens een *vakantieweek*. De *gezinssamenstelling* vertoont weinig significante samenhang met de hoeveelheid buitenspelen. Toch is er tendens tot meer buitenspelen in grotere gezinnen, in het bijzonder op het vlak van het aantal buitenspeeldagen (tabel 18a en 18c). In functie van het *opleidingsniveau van de ouders* kan men vaststellen dat kinderen van ouders met een laag studieniveau beduidend minder buiten te spelen in vergelijking met de kinderen en jongeren uit de hoogste categorie van opleidingsniveau, in het bijzonder tijdens een vakantieweek (tabel 18a, 18b en 18c). Bij *sportbeoefening van ouders* als sociaal-cultureel kenmerk ziet men een gelijkaardig beeld en kan men een hogere mate van buitenspelen tijdens een vakantieweek vaststellen bij hogere mate van sportbeoefening door de ouders.

Tabel 18a – Gemiddeld aantal buitenspeeldagen tijdens een vakantieweek in functie van gezinssamenstelling, opleidingsniveau en sportbeoefening van de ouders

<i>Vakantieweek (paasvakantie)</i>	Aantal dagen/week Gemiddelde (SD)	F-waarde
Gezinssamenstelling		
Enig kind (<i>N</i> =223)	4,51 (2,37) ^{a,b}	4,600*
2 kinderen (<i>N</i> =886)	4,97 (2,18)	
> 2 kinderen (<i>N</i> =879)	5,00 (2,21)	
Opleidingsniveau ouders		
Laag (<i>N</i> =298)	4,61 (2,34) ^c	9,643**
Midden-laag (<i>N</i> =422)	5,00 (2,21)	
Midden-hoog (<i>N</i> =385)	4,75 (2,28) ^c	
Hoog (<i>N</i> =616)	5,33 (2,00)	
Sportbeoefening ouders		
Zelden of nooit (<i>N</i> =564)	4,61 (2,40) ^{a,b,c}	6,916**
Af en toe (<i>N</i> =480)	5,02 (2,18)	
Regelmatig (<i>N</i> =598)	5,01 (2,11)	
Vaak (<i>N</i> =337)	5,26 (2,07)	

* $p < 0.05$

** $p < 0.01$

^a significant verschillend van '2 kinderen', 'midden-laag', 'af en toe' (post-hoc test)

^b significant verschillend van '> 2 kinderen', 'midden-hoog', 'regelmatig' (post-hoc test)

^c significant verschillend van 'hoog', 'vaak' (post-hoc test)

Tabel 18b – Gemiddeld aantal uren buitenspelen tijdens een vakantieweek in functie van gezinssamenstelling, opleidingsniveau en sportbeoefening van de ouders

<i>Vakantieweek (paasvakantie)</i>	Aantal uren/week Gemiddelde (SD)	F-waarde
Gezinssamenstelling		
Enig kind (N=191)	15,45 (12,67)	0,823
2 kinderen (N=800)	16,92 (14,10)	
> 2 kinderen (N=812)	16,68 (14,64)	
Opleidingsniveau ouders		
Laag (N=272)	14,76 (12,71) ^c	3,319*
Midden-laag (N=365)	16,78 (12,94)	
Midden-hoog (N=350)	15,86 (13,72)	
Hoog (N=593)	17,77 (15,16)	
Sportbeoefening ouders		
Zelden of nooit (N=481)	15,22 (12,97) ^c	5,056**
Af en toe (N=445)	16,80 (14,39)	
Regelmatig (N=537)	16,42 (13,10) ^c	
Vaak (N=328)	19,11 (16,63)	

* p<0.05

** p<0.01

^a significant verschillend van '2 kinderen', 'midden-laag', 'af en toe' (post-hoc test)

^b significant verschillend van '> 2 kinderen', 'midden-hoog', 'regelmatig' (post-hoc test)

^c significant verschillend van 'hoog', 'vaak' (post-hoc test)

Tabel 18c – Gemiddeld aantal buitenspeeldagen tijdens een schoolweek in functie van gezinssamenstelling, opleidingsniveau en sportbeoefening van de ouders

<i>Schoolweek</i>	Aantal dagen/week Gemiddelde (SD)	F-waarde
Gezinssamenstelling		
Enig kind (N=210)	3,83 (2,36) ^{a,b}	3,878*
2 kinderen (N=859)	4,32 (2,25)	
> 2 kinderen (N=819)	4,29 (2,35)	
Opleidingsniveau ouders		
Laag (N=276)	3,86 (2,41) ^{b,c}	7,971**
Midden-laag (N=393)	4,47 (2,23)	
Midden-hoog (N=375)	4,05 (2,42) ^c	
Hoog (N=583)	4,55 (2,17)	
Sportbeoefening ouders		
Zelden of nooit (N=1586)	3,92 (2,46) ^{a,c}	6,217**
Af en toe (N=1586)	4,41 (2,23)	
Regelmatig (N=1586)	4,25 (2,25)	
Vaak (N=198)	4,55 (2,22)	

* p<0.05

** p<0.01

^a significant verschillend van '2 kinderen', 'midden-laag', 'af en toe' (post-hoc test)

^b significant verschillend van '> 2 kinderen', 'midden-hoog', 'regelmatig' (post-hoc test)

^c significant verschillend van 'hoog', 'vaak' (post-hoc test)

Tabel 18d – Gemiddeld aantal uren buitenspelen tijdens een schoolweek in functie van gezinssamenstelling, opleidingsniveau en sportbeoefening van de ouders

<i>Schoolweek</i>	Aantal uren/week Gemiddelde (SD)	F-waarde
Gezinssamenstelling		
Enig kind (N=165)	8,47 (6,28)	0,259
2 kinderen (N=711)	8,07 (6,79)	
> 2 kinderen (N=657)	8,20 (6,57)	
Opleidingsniveau ouders		
Laag (N=211)	8,11 (6,75)	2,32
Midden-laag (N=334)	8,78 (6,80)	
Midden-hoog (N=295)	8,09 (6,76)	
Hoog (N=502)	7,58 (5,80)	
Sportbeoefening ouders		
Zelden of nooit (N=404)	8,36 (7,42)	0,768
Af en toe (N=383)	8,45 (6,87)	
Regelmatig (N=455)	7,82 (6,08)	
Vaak (N=285)	8,13 (5,90)	

* p<0.05

** p<0.01

^a significant verschillend van '2 kinderen', 'midden-laag', 'af en toe' (post-hoc test)

^b significant verschillend van '> 2 kinderen', 'midden-hoog', 'regelmatig' (post-hoc test)

^c significant verschillend van 'hoog', 'vaak' (post-hoc test)

4.3.Redenen, autonomie en stimulans om buiten te spelen anno 2008

In dit derde gedeelte wordt ingegaan op de **redenen** die kinderen (zelf of via de ouders) aangeven om bepaalde (buiten)speelruimtes niet te gebruiken. Vervolgens wordt ook **de autonomie, de voorkeur van de kinderen en de stimulans vanwege de ouders** met betrekking tot het buitenspelen besproken.

4.3..Aangehaalde redenen om (buiten)speelruimtes niet te gebruiken

Naast het vaststellen van de mate waarin de verschillende (buiten)speelruimtes door de kinderen gebruikt worden, zijn we ook nagaan welke redenen door de kinderen (zelf of via hun ouders) worden aangehaald om een bepaald type speelruimte niet te gebruiken. Indien de kinderen (of de ouders) aangaven een bepaalde speelruimte zelden of nooit te gebruiken, werd hen gevraagd om aan te duiden welke van zes mogelijke redenen op hen van toepassing waren om die speelruimte niet te gebruiken: (1) niet in de buurt, (2) mag daar niet komen, (3) vind het daar niet leuk, (4) onveilig, (5) vuil, of (6) een andere reden. De kinderen/ouders konden per speelruimte meerdere redenen aangeven waarom die bepaalde speelruimte door hen zelden of nooit werd gebruikt. De onderstaande tabellen (19a t/m 19f) geven aan hoeveel procent van de bevroagde kinderen (of hun ouders) een welbepaalde reden aankruiste om zelden of nooit van die speelruimte gebruik te maken, en dit in functie van hun geslacht, leeftijd en gewichtsstatus.

Tabel 19a – Aangehaalde redenen om zelden of nooit te spelen in een *speelkamer* in functie van geslacht, leeftijd en gewichtstatus

Speelkamer	Geen kamer om in te spelen	Mag daar niet komen	Vind het daar niet leuk	Onveilig	Vuil	Andere
Geslacht						
Jongen (N=1004)	13,8%	0,5%	8,5%	0,3%	0,2%	7,1%
Meisje (N=1126)	14,9%	0,4%	6,7%	0,4%	0,5%	11,0%
Leeftijd						
6-8 jaar (N=518)	13,1%	0,2%	1,2%	0,2%	0,2%	5,6%
9-11 jaar (N=735)	12,1%	0,5%	4,2%	0,4%	0,5%	3,8%
12-14 jaar (N=1001)	16,8%	0,4%	13,5%	0,3%	0,4%	14,8%
Gewichtstatus						
Normaal gewicht (N=1769)	14,4%	0,2%	7,7%	0,3%	0,3%	9,2%
Overgewicht (N=215)	15,3%	0,9%	8,4%	0,5%	0,5%	10,2%

De niet-beschikbaarheid van een *speelkamer* is de belangrijkste reden die wordt aangehaald om zelden of nooit in een speelkamer te spelen. Merk op dat er ook heel wat kinderen aangeven dat er een andere dan de opgesomde redenen is om zelden of nooit in een speelkamer te spelen, vooral meisjes en de oudste leeftijdscategorie geven een alternatieve reden op. De oudste leeftijdscategorie geeft ook iets meer aan dat ze niet over een speelkamer beschikken. Bovendien geeft deze categorie veel meer dan de andere leeftijden aan dat ze het niet zo leuk vinden om op een speelkamer te spelen.

Tabel 19b – Aangehaalde redenen om zelden of nooit te spelen op het terras in functie van geslacht, leeftijd en gewichtstatus

Terras	Geen terras om op te spelen	Mag daar niet komen	Vind het daar niet leuk	Onveilig	Vuil	Andere
Geslacht						
Jongen (N=1092)	14,4%	1,1%	10,1%	2,1%	0,5%	9,2%
Meisje (N=1121)	14,5%	0,9%	6,6%	1,6%	0,4%	8,7%
Leeftijd						
6-8 jaar (N=512)	13,9%	1,4%	2,1%	2,5%	0,0%	3,5%
9-11 jaar (N=731)	13,8%	0,8%	6,3%	1,2%	0,4%	7,1%
12-14 jaar (N=994)	15,2%	1,0%	12,9%	1,9%	0,7%	13,1%
Gewichtstatus						
Normaal gewicht (N=1762)	13,6%	0,9%	8,7%	1,7%	0,5%	9,0%
Overgewicht (N=211)	20,9%	0,9%	6,6%	1,4%	0,9%	8,1%

In elke categorie is het niet beschikken over een terras de meest aangehaalde reden om zelden of nooit op het terras te spelen. Net als bij de koer/tuin valt hier op dat beduidend meer kinderen met overgewicht rapporteren dat ze niet over een terras beschikken in vergelijking met kinderen met een normaal gewicht. Verder geven jongens geven iets meer dan meisjes aan dat ze het niet zo leuk vinden op het terras, en de oudste leeftijdscategorie geeft meer dan de jongere categorieën te kennen dat ze het daar niet zo leuk vinden. Deze oudste categorie vermeldt ook veel alternatieve redenen.

Tabel 19c – Aangehaalde redenen om zelden of nooit te spelen op de koer of in de tuin in functie van geslacht, leeftijd en gewichtstatus

Koer/tuin	Geen koer of tuin om in te spelen	Mag daar niet komen	Vind het daar niet leuk	Onveilig	Vuil	Andere
Geslacht						
Jongen (N=1009)	6,5%	0,7%	4,1%	0,3%	0,2%	3,3%
Meisje (N=1130)	6,3%	0,1%	3,1%	0,4%	0,3%	3,5%
Leeftijd						
6-8 jaar (N=518)	6,0%	0,0%	0,4%	0,0%	0,0%	0,8%
9-11 jaar (N=737)	6,6%	0,5%	1,9%	0,4%	0,1%	1,8%
12-14 jaar (N=1008)	6,4%	0,6%	6,4%	0,4%	0,4%	6,2%
Gewichtstatus						
Normaal gewicht (N=1773)	5,8%	0,3%	3,6%	0,3%	0,3%	3,3%
Overgewicht (N=215)	11,6%	1,4%	4,7%	0,9%	0,0%	2,8%

Over het algemeen worden weinig redenen aangegeven om niet op de koer of in de tuin te spelen, waarvan 'niet in de buurt' nog de meest vernoemde is. Geslacht en leeftijd differentiëren trouwens weinig, al geeft de oudste leeftijdscategorie iets meer aan dat ze het niet zo leuk vinden op de koer of in de tuin. Het meest opmerkelijke verschil vinden we tussen kinderen met overgewicht en een normaal gewicht: tweemaal zoveel kinderen met een overgewicht geven aan niet over een koer of tuin te beschikken dan kinderen met een normaal gewicht.

Tabel 19d – Aangehaalde redenen om zelden of nooit te spelen op straat, in de woonbuurt of het plein in functie van geslacht, leeftijd en gewichtstatus

Straat/woonbuurt/plein	Niet in de buurt	Mag daar niet komen	Vind het daar niet leuk	Onveilig	Vuil	Andere
Geslacht						
Jongen (N=1112)	14,7%	4,0%	5,0%	10,4%	0,6%	4,9%
Meisje (N=1133)	18,0%	5,3%	7,0%	16,2%	0,7%	8,9%
Leeftijd						
6-8 jaar (N=520)	20,4%	7,7%	1,7%	24,3%	1,2%	7,5%
9-11 jaar (N=739)	16,2%	5,7%	4,7%	14,9%	0,5%	4,2%
12-14 jaar (N=1010)	14,5%	2,4%	9,1%	6,6%	0,5%	8,6%
Gewichtstatus						
Normaal gewicht (N=1775)	16,5%	4,7%	6,3%	13,6%	0,5%	7,1%
Overgewicht (N=219)	12,3%	2,3%	5,9%	10,5%	1,8%	5,5%

Uit de resultaten kan men afleiden dat 'niet in de buurt' over het algemeen de meest aangehaalde reden om zelden of nooit gebruik te maken van straat/woonbuurt/plein als speelruimte. Deze reden wordt echter meer vermeld door meisjes dan door jongens, en door de jongste leeftijdscategorie dan door de oudere leeftijdscategorieën. Bij deze jongste leeftijdscategorie is 'onveilig' trouwens de meest vernoemde reden, al moet hierbij in rekening gebracht worden dat de ouders deze vragen invulden. Ook meisjes halen 'onveilig' vaker als reden aan dan jongens. De oudste leeftijdscategorie duidt frequenter de reden 'vind het daar niet leuk' aan dan de jongere leeftijdscategorieën.

Tabel 19e – Aangehaalde redenen om zelden of nooit te spelen in de speeltuin in functie van geslacht, leeftijd en gewichtstatus

Speeltuin	Niet in de buurt	Mag daar niet komen	Vind het daar niet leuk	Onveilig	Vuil	Andere
Geslacht						
Jongen (N=1111)	22,0%	1,3%	14,5%	1,4%	0,5%	5,7%
Meisje (N=1131)	20,9%	1,5%	14,1%	1,7%	0,7%	9,9%
Leeftijd						
6-8 jaar (N=521)	10,7%	1,2%	1,2%	1,2%	0,6%	5,8%
9-11 jaar (N=738)	21,5%	1,6%	7,9%	1,5%	0,8%	4,3%
12-14 jaar (N=1007)	27,3%	1,3%	25,9%	1,8%	0,7%	11,4%
Gewichtstatus						
Normaal gewicht (N=1772)	22,4%	1,4%	14,8%	1,3%	0,7%	8,2%
Overgewicht (N=220)	17,7%	0,5%	18,6%	2,7%	0,0%	6,8%

Uit tabel 19e blijkt dat 'niet in de buurt' steeds de meest aangehaalde reden is om zelden of nooit gebruik te maken van de speeltuin. Daarnaast wordt de reden 'ik vind het daar niet leuk' veel vermeld door de oudste leeftijdscategorie. Opmerkelijk is dat deze oudste categorie in vergelijking met de jongeren ook veel meer de reden 'niet in de buurt' aankruist om geen gebruik te maken van de speeltuin, en dat deze groep kinderen ook vaak alternatieve redenen vernoemt. Het 'onveilig' of 'vuil' zijn van de speeltuin wordt zeer weinig als reden aangehaald, wat erop lijkt te duiden dat de Vlaamse jeugd weinig problemen ervaart met de staat waarin de speeltuinen zich bevinden.

Tabel 19f – Aangehaalde redenen om zelden of nooit te spelen in een bos of weide in functie van geslacht, leeftijd en gewichtstatus

Bos/weide	Niet in de buurt	Mag daar niet komen	Vind het daar niet leuk	Onveilig	Vuil	Andere
Geslacht						
Jongen (N=1112)	23,3%	3,2%	7,3%	4,8%	0,7%	3,9%
Meisje (N=1124)	28,5%	6,6%	8,6%	7,2%	2,2%	7,2%
Leeftijd						
6-8 jaar (N=520)	27,9%	7,1%	1,7%	5,6%	1,3%	3,8%
9-11 jaar (N=733)	30,0%	6,7%	5,6%	8,7%	2,6%	3,4%
12-14 jaar (N=1007)	21,8%	2,5%	12,9%	4,2%	0,8%	7,8%
Gewichtstatus						
Normaal gewicht (N=1770)	25,8%	4,4%	7,8%	5,4%	1,3%	5,2%
Overgewicht (N=218)	26,1%	8,3%	11,0%	9,2%	3,2%	6,9%

Ook hier is 'niet in de buurt' de meest aangehaalde reden om zelden of nooit in een bos of weide te spelen, en dit iets meer door meisjes dan bij jongens, maar iets minder door de oudste leeftijdscategorie dan door de twee jongste leeftijdscategorieën. Meisjes geven iets frequenter aan dat ze niet in een bos of weide mogen komen en dat het daar onveilig is. De oudste leeftijdscategorie geven beduidend vaker te kennen dat ze het niet zo leuk vinden in een bos of weide.

4.3.2. Autonomie om buiten te spelen

In de vragenlijst werden vier vragen gesteld die verwezen naar de mate van autonomie waarover de kinderen beschikken om de beslissing te nemen om buiten te spelen. Deze vier vragen waren: "Ik mag zelf beslissen waar ik buiten ga spelen", "Ik mag zelf beslissen wanneer ik buiten ga spelen", "Ik mag enkel buiten spelen als het mooi weer is" en "Ik mag van mijn papa en mama enkel buiten spelen als ze erbij zijn of als ze mij kunnen zien". De respondenten konden op deze vragen antwoorden met de scores 1 ("dikwijls"), 2 ("af en toe") en 3 ("zelden of nooit"). Na hercodering van de eerste twee vragen

bleek dat deze vier vragen samen een matig betrouwbare schaal vormden om de mate van autonomie ten opzichte van buitenspelen te meten (Cronbach's $\alpha = .60$).

Om na te gaan welke achtergrondvariabelen deze mate van autonomie het sterkst bepalen, besloten we een meervoudige regressie-analyse uit te voeren op de autonomieschaal met volgende predictoren: de leeftijd van het kind (in jaren), het geslacht van het kind (1-2: jongen/meisje), de gewichtstatus (1-2: normaal/overgewicht), aantal keer sporten per week (1-6: nooit/1 keer per week/2-3 keer per week/3-4 keer per week/5-6 keer per week/elke dag), beweging vader (1-4: nooit/zelden/af en toe/vaak), beweging moeder (1-4: nooit/zelden/af en toe/vaak), het opleidingsniveau van de ouders (1-4: laag/midden laag/midden hoog/hoog), het aantal kinderen in het gezin (1-3: enig kind/2 kinderen/meer dan 2 kinderen/lid jeugdvereniging (1-2: neen/ja), en ligging school (1-2: stedelijk/landelijk).

Tabel 20 toont aan in welke mate elk van deze predictoren samenhangt met de autonomieschaal (Beta geeft de mate van samenhang weer) en of die samenhang statistisch significant is (nl. een p-waarde kleiner dan .05). In totaal verklaarden deze predictoren 14% van de variantie in autonomie om buiten te spelen.

Tabel 20 – Regressie op zelfgerapporteerde autonomie om buiten te spelen

Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	p
		B	Std. Error	Beta		
1	(Constant)	1,548	,110		14,045	,000
	Leeftijd in jaren	,060	,005	,297	12,275	,000
	Geslacht leerling	-,018	,022	-,019	-,797	,426
	Gewichtstatus	-,008	,036	-,005	-,230	,818
	Aantal keer sporten per week	,030	,009	,084	3,435	,001
	Beweging, vader	,011	,010	,028	1,100	,271
	Beweging, moeder	,041	,010	,105	4,049	,000
	Opleidingsniveau ouders	,055	,011	,130	5,225	,000
	Aantal kinderen in gezin	-,013	,017	-,018	-,764	,445
	Lid jeugdvereniging	-,026	,013	-,048	-1,997	,046
	Ligging school	-,046	,023	-,047	-2,019	,044

a. criteriumvariabele: Autonomie om buiten te spelen

Uit deze tabel kan afgeleid worden dat vooral leeftijd positief samenhangt met autonomie. Niet zo verrassend blijkt dat hoe ouder het kind is, hoe meer autonomie het heeft om buiten te spelen. Ook het opleidingsniveau van de ouders en het bewegingsgedrag van de moeder zijn positief gecorreleerd met de mate van autonomie, zij het in minder mate: hoe hoger het opleidingsniveau van de ouders en hoe meer de moeder beweegt, hoe meer autonomie het kind heeft om buiten te spelen. Lidmaatschap van de jeugdbeweging en de ligging van de school zijn ook significant, zij het zeer zwak, geassocieerd met autonomie: wie lid is van een jeugdbeweging en in een landelijke school les volgt, heeft iets meer autonomie om buiten te spelen dan wie geen lid is van een jeugdbeweging en in een stedelijke school les volgt.

4.3.3. Voorkeur om buiten te spelen

Twee vragen peilden naar de voorkeur van de kinderen om buiten te spelen, nl. "Ik speel liever buiten dan binnen" en "Als het mooi weer is, ga ik buiten spelen". De respondenten moesten ook op deze twee vragen antwoorden met de scores 1 ("dikwijls"), 2 ("af en toe") en 3 ("zelden of nooit"). Deze twee items werden na hercodering samengevoegd om een schaal te vormen die de voorkeur van de kinderen weergeeft om buiten te spelen (Cronbach's $\alpha = .59$). Om na te gaan welke achtergrondvariabelen deze buitenspeelvoorkeur het sterkst bepalen, besloten we eenzelfde meervoudige regressie-analyse uit te voeren als op de autonomie-schaal.

Tabel 21 toont aan in welke mate elk van deze predictoren samenhangt met de schaal voor de buitenspeelvoorkeur en of die samenhang statistisch significant is. In totaal verklaarden deze predictoren slechts 5% van de variantie in buitenspeelvoorkeur.

Tabel 21 – Regressie op buitenspeelvoorkeur

Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	p
		B	Std. Error	Beta		
1	(Constant)	2,833	,119		23,875	,000
	Leeftijd in jaren	-,033	,005	-,160	-6,288	,000
	Geslacht leerling	-,004	,024	-,004	-,162	,872
	Gewichtstatus	-,081	,039	-,052	-2,101	,036
	Aantal keer sporten per week	,062	,009	,172	6,711	,000
	Beweging, vader	,014	,011	,035	1,310	,190
	Beweging, moeder	,019	,011	,047	1,745	,081
	Opleidingsniveau ouders	-,029	,011	-,067	-2,569	,010
	Aantal kinderen in gezin	,016	,018	,022	,903	,367
	Lid jeugdvereniging	,002	,014	,003	,126	,900
	Ligging school	-,052	,024	-,052	-2,122	,034

a. Criteriumvariabele: Voorkeur om buiten te spelen

Uit de regressie blijkt dat het aantal keer sporten per week significant en matig positief gerelateerd is aan de buitenspeelvoorkeur: hoe meer dagen per week het kind sport, hoe groter de voorkeur om buiten te spelen. Leeftijd is daarentegen significant en matig negatief gerelateerd aan de buitenspeelvoorkeur: hoe ouder het kind, hoe lager de voorkeur om buiten te spelen. Gewichtstatus, opleidingsniveau van de ouders en ligging van de school zijn allen significant negatief, zij het zeer zwak, geassocieerd met de buitenspeelvoorkeur: kinderen met overgewicht, kinderen uit een landelijke school, en kinderen uit hoger opgeleide gezinnen hebben een iets lagere voorkeur om buiten te spelen dan kinderen met een normaal gewicht, kinderen uit een stedelijke school, en kinderen uit lager opgeleide gezinnen.

4.3.4. Stimulans van ouders om buiten te spelen.

Eén vraag uit de vragenlijst peilde naar de mate waarin de ouders het kind stimuleren om buiten te spelen, nl. "Mijn papa en mama moedigen mij aan om buiten te spelen", opnieuw te beantwoorden met de scores 1 ("dikwijls"), 2 ("af en toe") en 3 ("zelden of nooit"). Op deze vraag voerden we na hercodering eveneens een meervoudige regressie uit met dezelfde predictoren.

Tabel 22 toont aan in welke mate elk van deze predictoren samenhangt met de stimulans door de ouders en of die samenhang statistisch significant is. In totaal verklaarden deze predictoren 12% van de variantie in stimulatie tot buiten spelen door de ouders.

Tabel 22 – Regressie op zelfgerapporteerde stimulans van de ouders

Model	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	p
	B	Std. Error	Beta		
1 (Constant)	1,053	,178		5,916	,000
Leeftijd in jaren	,080	,008	-,252	10,240	,000
Geslacht leerling	,039	,036	-,027	1,103	,270
Gewichtsstatus	-,049	,058	,020	-,840	,401
Aantal keer sporten per week	,000	,014	,000	,008	,994
Beweging, vader	-,030	,016	,048	-1,833	,067
Beweging, moeder	-,040	,016	,065	-2,476	,013
Opleidingsniveau ouders	-,102	,017	,151	-5,974	,000
Aantal kinderen in gezin	,067	,027	-,059	2,487	,013
Lid jeugdvereniging	,014	,021	-,017	,686	,493
Ligging school	,010	,036	-,007	,287	,774

a. Criteriumvariabele: Mijn mama en papa moedigen me aan om buiten te spelen

Leeftijd bleek de sterkste, negatieve voorspeller van stimulans door ouders: hoe ouder het kind, hoe minder de ouders het stimuleren tot buitenspelen. Het opleidingsniveau was positief geassocieerd met de stimulans door de ouders: hoe hoger opgeleid de ouders, hoe meer ze het kind stimuleren om buiten te spelen. Het bewegingsgedrag van de moeder en het aantal kinderen in het gezin waren ook significant, zij het zwak, gerelateerd met de stimulatie door de ouders. Hoe meer de moeder beweegt, hoe meer de ouders de kinderen stimuleren om buiten te spelen, en hoe meer kinderen er in het gezin zijn, hoe minder de ouders stimuleren om buiten te spelen. Mogelijke verklaringen voor deze laatste bevinding zijn dat er in gezinnen met meer kinderen automatisch meer buiten wordt gespeeld, dat er binnen zo'n gezinnen minder verveling optreedt, of dat ouders minder tijd hebben tot stimulansen in zo'n gezinnen.

4.4. Naar een profiel van de (niet-)buitenspeler anno 2008

In deel vier wordt op basis van de verzamelde onderzoeksgegevens een poging ondernomen om het **profiel van de (niet-) buitenspeler** anno 2008 in kaart te brengen en op zoek te gaan naar de specifieke indicatoren die dit profiel kunnen voorspellen.

4.4.1. De globale buitenspeler

Op basis van de mate van gebruik van de buitenspeelruimten (som van de scores op het gebruik van terras, tuin, speeltuin, straat/buurt/plein en bos/weide als speelruimte) (totaalscore met minimum 5 en maximum 15) en op basis van het gemiddeld aantal buitenspeeldagen per week (mate van buitenspelen) werd een nieuwe variabele 'globale' buitenspeler aangemaakt. Op basis van deze nieuwe variabele werden de kinderen ingedeeld in drie profielen van buitenspeler, in het bijzonder een 'zwakke', 'matige' of 'intensieve' buitenspeler. Een beschrijving van dit profiel op basis van bovenstaande variabelen is weergegeven in tabel 23.

Tabel 23 – Profiel van de globale buitenspeler anno 2008 in functie van gebruik buitenspeelruimten (ruimtelijke speldiversiteit), aantal buitenspeeldagen en aantal uren buitenspelen per week.

	Globale buitenspeler			
	Zwak (24,4%)	Matig (48,2%)	Intensief (27,4%)	
	Gem (SD)	Gem (SD)	Gem (SD)	F-waarde
Ruimtelijke speldiversiteit	7,20 (1,41)	9,42 (1,21)	11,74 (1,29)	1789,55**
Aantal buitenspeeldagen (vakantieweek)	2,50 (2,15)	5,27 (1,73)	6,41 (1,15)	689,44**
Aantal buitenspeeldagen (schoolweek)	1,86 (1,92)	4,40 (1,86)	6,02 (1,46)	663,09**
Aantal uren buitenspelen (vakantieweek)	9,04 (9,92)	16,26 (13,46)	22,88 (15,14)	114,86**
Aantal uren buitenspelen (schoolweek)	5,37 (5,67)	7,31 (5,60)	11,31 (7,70)	89,62**

* $p < 0.05$

** $p < 0.01$

Vanuit de vraagstelling in voorliggend onderzoek lijkt het ons zinvol om op zoek te gaan naar specifieke variabelen die het profiel van de (niet-)buitenspeler kunnen onderscheiden. Daarom werd een multinomiale logistische regressieanalyse uitgevoerd met als doel de kans te voorspellen om tot een bepaalde categorie van buitenspeler te behoren, ten opzichte van een referentiecategorie. In dit onderzoek hebben we de categorie 'zwakke' globale buitenspeler als referentiecategorie gekozen en wordt op basis van de verschillende onafhankelijke variabelen de kans voorspeld om tot de categorieën 'matige' en 'intensieve' globale buitenspeler te behoren.

Tabellen 24a en 24b laat de resultaten van deze regressieanalyse voor respectievelijk de 'matige' en 'intensieve' globale buitenspeler zien. In de tabel worden zowel de ware regressiecoëfficiënten (B) als de geëxponentieerde regressiecoëfficiënten ($\exp(B)$) weergegeven.

Wanneer de regressiecoëfficiënt B positief is, is de $\exp(B)$ groter dan 1, en stijgt de kans om tot de categorie 'matige' of 'intensieve' globale buitenspeler te behoren, ten opzichte van de referentiecategorie (i.c. 'zwakke' buitenspeler). Wanneer de regressiecoëfficiënt B negatief is, is de $\exp(B)$ kleiner dan 1 en wordt de kans om tot de categorie 'matige' of 'intensieve' globale buitenspeler te behoren kleiner. $\exp(B)$ wordt ook de odds ratio genoemd.

Uit beide tabellen kan men afleiden dat binnen de *persoonsgebonden kenmerken* **geslacht en leeftijd** de voornaamste voorspellende factoren om tot de groep van 'matige' of 'intensieve' globale buitenspelers te behoren. In het bijzonder hebben de *jongens en de jongere leeftijdsgroepen* een grotere kans om tot de 'matige' en het 'intensieve' profiel van 'globale' buitenspeler te behoren.

Binnen de rubriek *sociaal-culturele kenmerken* blijkt enkel het **type woning** een bepalende factor te zijn. Kinderen en jongeren die op een *appartement* wonen, maken minder kans om tot de 'matige' en het 'intensieve' profiel van 'globale' buitenspeler te behoren.

Binnen de *spel-, sport- en ontspanningsactiviteiten*, merken we op dat het **lidmaatschap van een jeugdvereniging**, het aantal keer **intens bewegen tijdens de week** en het **bezit van materiële spelstimuli** belangrijke indicatoren zijn in functie van het profiel van de globale buitenspeler.

Tot slot kunnen we vaststellen dat attitudinale kenmerken zoals de **autonomie en voorkeur** van het kind om buiten te spelen eveneens belangrijke voorspellende factoren zijn om tot de groep van 'matige' of 'intensieve' globale buitenspelers te behoren. In het bijzonder maken de kinderen en jongeren met een grotere autonomie en een uitgesproken voorkeur om buiten te spelen, effectief ook meer kans om tot de groep van 'intensieve' globale buitenspelers te behoren.

Op basis van dit model kunnen ongeveer 6 op 10 kinderen (59,2%) juist toegewezen worden aan de drie groepen 'globale' buitenspelers.

Tabel 24a - Resultaten van de multinomiale logistische regressieanalyse met de kans om anno 2008 tot de groep van matige globale buitenspelers te behoren ten opzichte van de groep met zwakke globale buitenspelers (Italic = referentiecategorie)

Variabele	Categorie	B	exp(B)
Onderwijsniveau	Basisonderwijs	,476	1,610
	<i>Secundair onderwijs</i>		
Ligging school	Stedelijk	-,232	,793
	<i>Landelijk</i>		
Type woning	Appartement	-,584	,557*
	<i>Huis</i>		
Geslacht	Jongen	,526	1,693**
	<i>Meisje</i>		
Leeftijd (jaren)	<7 jaar	1,273	3,572*
	8 jaar	,401	1,494
	9 jaar	,692	1,998
	10 jaar	,155	1,167
	11 jaar	-,052	,950
	12 jaar	,253	1,288
	<i>14 jaar</i>	,059	1,060
Gewichtstatus	Normaal gewicht	-,156	,856
	<i>Overgewicht</i>		
Opleidingsniveau	Laag	,116	1,123
	Midden-Laag	,164	1,179
	Midden-Hoog	-,136	,873
	<i>Hoog</i>		
Gezinsgrootte	enig kind	,068	1,071
	2 kinderen	,193	1,212
	<i>>2 kinderen</i>		
Sport ouders	zelden of nooit	,039	1,039
	af en toe	,311	1,365
	regelmatig	,299	1,348
	<i>vaak</i>		
Autonomie		,186	1,204
Voorkeur		1,461	4,308**

Variabele	Categorie	B	exp(B)
Verplaatsing school	auto	-,273	,761
	bus/trein	-,108	,898
	te voet	-,427	,653
	<i>per fiets</i>		
Verplaatsing vrije tijd	auto	,458	1,581*
	bus/trein	,201	1,223
	te voet	,203	1,262
	<i>per fiets</i>		
Speeltijd – act. spelletjes	zelden of nooit	-,131	,877
	af en toe	-,176	,839
	<i>dikwijls</i>		
Speeltijd – sporten	zelden of nooit	,397	1,487
	af en toe	,183	1,201
	<i>dikwijls</i>		
Intens bewegen vrije tijd	nooit	-1,403	,246**
	1 keer per week	-1,048	,351**
	2-3 keer per week	-,700	,497
	3-4 keer per week	-,695	,499
	5-6 keer per week	-,679	,507
	<i>elke dag</i>		
Lid sportclub	Neen	-,286	,751
	<i>Ja</i>		
Lid jeugdbeweging	Neen	-,756	,469*
	<i>Ja</i>		
Materiële spelstimuli	weinig	-,792	,453**
	gemiddeld	-,209	,812
	<i>veel</i>		
TV kijken	zelden of nooit	,013	,469
	af en toe	-,266	,550
	<i>dikwijls</i>		

* p<0.05

** p<0.01

N=1436

Nagelkerke R² = ,376
 Δ -2LL=572,1 (p<0.001)

Tabel 24b - Resultaten van de multinomiale logistische regressieanalyse met de kans om anno 2008 tot de groep van intensieve globale buitenspelers te behoren ten opzichte van de groep met zwakke globale buitenspelers (Italic = referentiecategorie)

Variabele	Categorie	B	exp(B)
Onderwijsniveau	Basisonderwijs	,309	1,362
	<i>Secundair onderwijs</i>		
Ligging school	Stedelijk	-,322	,725
	<i>Landelijk</i>		
Type woning	Appartement	-1,862	,155**
	<i>Huis</i>		
Geslacht	Jongen	,822	2,275**
	<i>Meisje</i>		
Leeftijd (jaren)	<7 jaar	2,790	16,281**
	8 jaar	1,862	6,438**
	9 jaar	1,731	5,646*
	10 jaar	1,385	3,994*
	11 jaar	,708	2,031
	12 jaar	,674	1,961
	13 jaar	,111	1,118
Gewichtstatus	Normaal gewicht	-,541	,582
	<i>Overgewicht</i>		
Opleidingsniveau	Laag	,355	1,426
	Midden-Laag	,399	1,491
	Midden-Hoog	-,129	,879
	<i>Hoog</i>		
Gezinsgrootte	enig kind	-,295	,891
	2 kinderen	-,147	,868
	<i>>2 kinderen</i>		
Sport ouders	zelden of nooit	,300	1,350
	af en toe	,479	1,615
	regelmatig	,572	1,772
	<i>vaak</i>		
Autonomie		,709	2,033**
Voorkeur		2,879	17,805**

Variabele	Categorie	B	exp(B)
Verplaatsing school	auto	-,490	,612*
	bus/trein	-,250	,779
	te voet	-,538	,584
	<i>per fiets</i>		
Verplaatsing vrije tijd	auto	,311	1,365
	bus/trein	-,944	,389
	te voet	,286	1,331
	<i>per fiets</i>		
Speeltijd – act. spelletjes	zelden of nooit	-,190	,827
	af en toe	-,398	,671
	<i>dikwijls</i>		
Speeltijd – sporten	zelden of nooit	,233	1,262
	af en toe	,018	1,018
	<i>dikwijls</i>		
Intens bewegen vrije tijd	nooit	-1,335	,263*
	1 keer per week	-1,449	,235**
	2-3 keer per week	-,938	,391*
	3-4 keer per week	-,772	,462
	5-6 keer per week	-,668	,513
	<i>elke dag</i>		
Lid sportclub	Neen	-,326	,722
	<i>Ja</i>		
Lid jeugdbeweging	Neen	-,838	,433**
	<i>Ja</i>		
Materiële spelstimuli	weinig	-1,783	,168**
	gemiddeld	-,661	,516**
	<i>veel</i>		
TV kijken	zelden of nooit	-,637	,529
	af en toe	-,174	,840
	<i>dikwijls</i>		

* p<0.05

** p<0.01

N=1436

Nagelkerke R² = ,376
 Δ -2LL=572,1 (p<0.001)

4.4.2. De publieke buitenspeler

In analogie met de globale buitenspeler, kunnen we op basis van de mate van gebruik van de 'publieke' buitenspeelruimten (som van de scores op het gebruik van speeltuin, straat/buurt/plein en bos/weide als speelruimte) (totaalscore met minimum 3 en maximum 9) en op basis van het gemiddeld aantal buitenspeeldagen per week (mate van buitenspelen) een nieuwe variabele 'publieke buitenspeler' berekenen. Vervolgens kunnen op basis van deze nieuwe variabele de kinderen ingedeeld worden in drie profielen van 'publieke' buitenspeler, in het bijzonder een 'zwakke', 'matige' of 'intensieve' publieke buitenspeler. Een beschrijving van dit profiel op basis van bovenstaande variabelen is weergegeven in tabel 25.

Tabel 25 – Profiel van de publieke buitenspeler anno 2008 in functie van gebruik publieke buitenspeelruimten (ruimtelijke speldiversiteit), aantal buitenspeeldagen en aantal uren buitenspelen per week.

	Publieke buitenspeler			
	Zwak (36,1%)	Matig (31,3%)	Intensief (32,6%)	
	Gem (SD)	Gem (SD)	Gem (SD)	F-waarde
Publieke ruimtelijke speldiversiteit	3,80 (0,75)	5,07 (0,60)	6,72 (0,84)	3057,80**
Aantal buitenspeeldagen (vakantieweek)	3,46 (2,38)	5,44 (1,75)	6,08 (1,43)	349,51**
Aantal buitenspeeldagen (schoolweek)	2,85 (2,26)	4,79 (2,03)	5,35 (1,75)	273,74**
Aantal uren buitenspelen (vakantieweek)	10,94 (11,26)	17,77 (14,33)	21,31 (14,71)	92,70**
Aantal uren buitenspelen (schoolweek)	5,94 (5,94)	8,30 (6,65)	10,13 (6,95)	53,35**

* $p < 0.05$

** $p < 0.01$

Door middel van een multinomiale logistische regressieanalyse kan opnieuw onderzocht worden welke kenmerken de kans voorspellen om tot een bepaalde categorie van publieke buitenspeler te behoren, ten opzichte van een referentiecategorie. In dit onderzoek werd de categorie 'zwakke' publieke buitenspeler als referentiecategorie gekozen en wordt op basis van de verschillende onafhankelijke variabelen de kans voorspeld om tot de categorieën 'matige' en 'intensieve' publieke buitenspeler te behoren.

Tabellen 26a en 26b laat de resultaten van deze regressieanalyse voor respectievelijk de 'matige' en 'intensieve' publieke buitenspeler zien. In de tabel worden zowel de ware regressiecoëfficiënten (B) als de geëxponentieerde regressiecoëfficiënten ($\exp(B)$) weergegeven.

Wanneer de regressiecoëfficiënt B positief is, is de $\exp(B)$ groter dan 1, en stijgt de kans om tot de categorie 'matige' of 'intensieve' buitenspeler te behoren, ten opzichte van de referentiecategorie (i.c. 'zwakke' publieke buitenspeler). Wanneer de regressiecoëfficiënt B negatief is, is de $\exp(B)$ kleiner dan 1 en wordt de kans om tot de categorie 'matige' of 'intensieve' publieke buitenspeler te behoren kleiner. $\exp(B)$ wordt ook de odds ratio genoemd.

In vergelijking met het profiel van de 'globale' buitenspeler, laat deze analyse een ander beeld zien. Binnen de *persoonsgebonden kenmerken* blijft **geslacht** een indicator betreffende 'publieke' buitenspeler. In het bijzonder het de *jongens* een grotere kans om tot de 'matige' en het 'intensieve' profiel van 'publieke' buitenspeler te behoren. Leeftijd blijkt daarentegen geen voorspellende factor meer te zijn in functie van het profiel van de 'publieke' buitenspeler.

Binnen de rubriek *sociaal-culturele kenmerken* kunnen we geen eenduidig beeld vaststellen. Binnen de *spel-, sport- en ontspanningsactiviteiten*, merken we op dat het **lidmaatschap van een jeugdvereniging** ook hier een belangrijke voorspellende factor is om tot de groep van 'matige' of 'intensieve' 'publieke' buitenspelers te behoren.

Tot slot kunnen we ook hier vaststellen dat de **autonomie en voorkeur** van het kind en de jongere om buiten te spelen belangrijke indicatoren zijn om de kans te voorspellen om tot groep van 'matige' of 'intensieve' 'publieke' buitenspelers te behoren. Hoe meer autonomie en hoe meer voorkeur om buiten te spelen, hoe groter de kans om tot de 'matige' en het 'intensieve' profiel van 'publieke' buitenspeler te behoren.

Op basis van dit model kunnen iets meer dan de helft van de kinderen (52,9%) juist toegewezen worden aan de drie groepen 'publieke' buitenspelers.

Tabel 26a - Resultaten van de multinomiale logistische regressieanalyse met de kans om anno 2008 tot de groep van matige publieke buitenspelers te behoren ten opzichte van de groep met zwakke publieke buitenspelers (Italic = referentiecategorie)

Variabele	Categorie	B	exp(B)
Onderwijsniveau	Basisonderwijs	,620	1,859
	<i>Secundair onderwijs</i>		
Ligging school	Stedelijk	-,160	,852
	<i>Landelijk</i>		
Type woning	Appartement	,025	1,025
	<i>Huis</i>		
Geslacht	Jongen	,625	1,868**
	<i>Meisje</i>		
Leeftijd (jaren)	<7 jaar	,093	1,097
	8 jaar	,418	1,519
	9 jaar	,583	1,791
	10 jaar	,146	1,157
	11 jaar	-,150	,860
	12 jaar	,248	1,281
	<i>14 jaar</i>	,390	1,476
Gewichtstatus	Normaal gewicht	,110	1,117
	<i>Overgewicht</i>		
Opleidingsniveau	Laag	,061	1,063
	Midden-Laag	,122	1,130
	Midden-Hoog	,053	1,054
	<i>Hoog</i>		
Gezinsgrootte	enig kind	-,029	,971
	2 kinderen	-,213	,808
	<i>>2 kinderen</i>		
Sport ouders	zelden of nooit	-,348	,706
	af en toe	,097	1,101
	regelmatig	,039	1,040
	<i>vaak</i>		
Autonomie		,126	1,134
Voorkeur		1,121	3,067**

Variabele	Categorie	B	exp(B)
Verplaatsing school	auto	,210	1,234
	bus/trein	,414	1,513
	te voet	-,007	,994
	<i>per fiets</i>		
Verplaatsing vrije tijd	auto	,041	1,042
	bus/trein	,510	1,666
	te voet	-,001	,999
	<i>per fiets</i>		
Speeltijd – act. spelletjes	zelden of nooit	-,169	,844
	af en toe	-,215	,806
	<i>dikwijls</i>		
Speeltijd – sporten	zelden of nooit	,210	1,234
	af en toe	,142	1,153
	<i>dikwijls</i>		
Intens bewegen vrije tijd	nooit	-,187	,829
	1 keer per week	-,260	,771
	2-3 keer per week	,092	1,096
	3-4 keer per week	,314	1,369
	5-6 keer per week	,298	1,347
	<i>elke dag</i>		
Lid sportclub	Neen	,196	1,216
	<i>Ja</i>		
Lid jeugdbeweging	Neen	-,762	,467*
	<i>Ja</i>		
Materiële spelstimuli	weinig	-,500	,607*
	gemiddeld	-,114	,892
	<i>veel</i>		
TV kijken	zelden of nooit	-,139	,870
	af en toe	,002	1,002
	<i>dikwijls</i>		

* p<0.05

** p<0.01

N=1444

Nagelkerke R² = ,260
Δ-2LL=380 (p<0.001)

Tabel 26b - Resultaten van de multinomiale logistische regressieanalyse met de kans om tot de groep van intensieve publieke buitenspelers te behoren ten opzichte van de groep met zwakke publieke buitenspelers anno 2008 (Italic = referentiecategorie)

Variabele	Categorie	B	exp(B)
Onderwijsniveau	Basisonderwijs	,255	1,291
	<i>Secundair onderwijs</i>		
Ligging school	Stedelijk	-,327	,721*
	<i>Landelijk</i>		
Type woning	Appartement	-,020	,980
	<i>Huis</i>		
Geslacht	Jongen	,878	2,405**
	<i>Meisje</i>		
Leeftijd (jaren)	<7 jaar	,680	1,974
	8 jaar	,715	2,043
	9 jaar	,602	1,826
	10 jaar	,649	1,914
	11 jaar	-,189	,828
	12 jaar	-,048	,953
	13 jaar	-,203	,816
	<i>14 jaar</i>		
Gewichtstatus	Normaal gewicht	-,153	,858
	<i>Overgewicht</i>		
Opleidingsniveau	Laag	,281	1,325
	Midden-Laag	,537	1,711**
	Midden-Hoog	,097	1,102
	<i>Hoog</i>		
Gezinsgrootte	enig kind	-,279	,757
	2 kinderen	-,396	,673
	<i>>2kinderen</i>		
Sport ouders	zelden of nooit	-,188	,829
	af en toe	,077	1,080
	regelmatig	,210	1,233
	<i>vaak</i>		
Autonomie		,527	1,694**
Voorkeur		1,975	7,206**

Variabele	Categorie	B	exp(B)
Verplaatsing school	auto	-,341	,711
	bus/trein	,020	1,020
	te voet	-,497	,609
	<i>per fiets</i>		
Verplaatsing vrije tijd	auto	-,020	,980
	bus/trein	,118	1,125
	te voet	,506	1,658
	<i>per fiets</i>		
Speeltijd – act. spelletjes	zelden of nooit	-,244	,787
	af en toe	-,337	,714
	<i>dikwijls</i>		
Speeltijd – sporten	zelden of nooit	,086	,738
	af en toe	-,024	,659
	<i>dikwijls</i>		
Intens bewegen vrije tijd	nooit	-,187	,829
	1 keer per week	-,596	,551
	2-3 keer per week	-,270	,763
	3-4 keer per week	-,054	,947
	5-6 keer per week	-,110	,896
	<i>elke dag</i>		
Lid sportclub	Neen	-,108	,898
	<i>Ja</i>		
Lid jeugdbeweging	Neen	-,799	,450**
	<i>Ja</i>		
Materiële spelstimuli	weinig	-,323	,724
	gemiddeld	-,136	,872
	<i>veel</i>		
TV kijken	zelden of nooit	-,797	,451*
	af en toe	,140	,870
	<i>dikwijls</i>		

* p<0.05

** p<0.01

N=1444

Nagelkerke R² = ,260
Δ-2LL=380 (p<0.001)

4.5.(Buiten)speelgedrag in tijdstrendperspectief: follow-up 1979/1989 – 2008

In dit vijfde en laatste gedeelte wordt het (buiten)speelgedrag van de kinderen in tijdstrendperspectief geplaatst. Op basis van de gegevens uit de *PF/SBV-studies* van de K.U.Leuven¹⁷ met betrekking tot het (buiten)speelgedrag van lagere schoolkinderen en de verzamelde gegevens uit voorliggend onderzoek, is het mogelijk om een vergelijking doorheen de tijd te maken wat het ruimtelijk kader betreft van het speelgedrag van kinderen uit het lager onderwijs. Meer bepaald kunnen we de bevindingen anno 2008 (N=1387) vergelijken met deze uit 1989 (N=2097). Voor de meisjes is ook een vergelijking met 1979 (N=4670) haalbaar.

Tabel 27: Ruimtelijke context van speelgedrag bij jongens uit het lager onderwijs in 1989 en 2008, in percentages

		1989	2008
Binnen spelen thuis (speelkamer, speelzolder en/of garage)	<i>Zelden of nooit</i>	11,6	23,3
	<i>Af en toe</i>	42,4	36,2
	<i>Dikwijls</i>	46,0	40,4
	$\chi^2=37,5; p<.001$		
Buitenspelen thuis (koer, terras en/of tuin)	<i>Zelden of nooit</i>	3,8	9,9
	<i>Af en toe</i>	21,2	23,6
	<i>Dikwijls</i>	75,0	66,4
	$\chi^2=28,0; p<.001$		
Buitenspelen elders (straat, woonbuurt, speeltuin, bos en/of weide)	<i>Zelden of nooit</i>	10,6	9,7
	<i>Af en toe</i>	47,2	53,0
	<i>Dikwijls</i>	42,2	37,3
	NS		

Uit tabellen 27 en 28 kunnen we afleiden dat anno 2008 zowel bij de jongens (66%) als bij de meisjes (71%) een meerderheid zegt dikwijls **thuis buiten te spelen**. Ook in 1979 (meisjes) en in 1989 (jongens en meisjes) blijkt dit het geval. Wel stellen we een lichte daling vast: *vandaag blijken er minder lagere schoolkinderen op het terras en/of de koer of tuin van de eigen woning te spelen dan enkele decennia geleden*. Bij de jongens is sprake van een significante daling. Het **buitenspelen op publieke plaatsen**, zoals de straat, de woonbuurt, een speeltuin of bos, wordt daarentegen opvallend minder vaak gedaan door zowel jongens als meisjes. In 2008 zegt iets meer dan een derde van de lagere schoolkinderen dikwijls op dergelijke plaatsen te spelen. Dat is *vergelijkbaar met de situatie op het einde van de jaren tachtig*. In tegenstelling tot wat vaak wordt vermoed, blijkt echter dat het aantal lagere schoolkinderen dat zelden of nooit op publieke plaatsen buitenspeelt niet te zijn toegenomen, integendeel. Bij de *meisjes* is er zelfs sprake van een *beduidende afname van het aantal niet-buitenspelers tussen 1979 en 2008*. Wat het **binnenshuis spelen** betreft, stellen we vast dat dit *speelgedrag tussen 1989 en 2008 aan belang heeft ingeboet*. Waar op het einde van de jaren tachtig 12 procent van de lagere schoolkinderen aangaf zelden of nooit thuis binnen te spelen, is dit aantal een kleine twee decennia later bijna verdubbeld.

¹⁷ Beunen, G. & Renson, R. (1997). P.F. Leuven 1967-1997. Leuven: K.U.Leuven/Studiecentrum voor Fysieke Ontwikkeling; 3 vol.

Tabel 28: Ruimtelijke context van speelgedrag bij meisjes uit het lager onderwijs in 1979, 1989 en 2008, in percentages

		1979	1989	2008
Binnen spelen thuis (speelkamer, speelzolder en/of garage)	<i>Zelden of nooit</i>	25,5	12,3	20,6
	<i>Af en toe</i>	31,3	35,3	38,2
	<i>Dikwijls</i>	43,2	52,4	41,3
	$X^2=90,0; p<.001$			
Buitenspelen thuis (koer, terras en/of tuin)	<i>Zelden of nooit</i>	6,3	4,8	6,7
	<i>Af en toe</i>	21,0	22,2	22,6
	<i>Dikwijls</i>	72,7	73,0	70,7
	NS			
Buitenspelen elders (straat, woonbuurt, speeltuin, bos en/of weide)	<i>Zelden of nooit</i>	16,4	13,9	10,9
	<i>Af en toe</i>	49,5	54,2	56,1
	<i>Dikwijls</i>	34,2	31,9	33,0
	$X^2=21,4; p<.001$			

Op de vraag op welke plaatsen kinderen tijdens hun vrije tijd spelen, blijkt dat zowel bij jongens als bij meisjes de *koer en/of tuin van de eigen woning de meest populaire speelplaats* is (tabel 29). Dat is zowel in 1979 (meisjes) als in 1989 en 2008 (jongens en meisjes) het geval. De populariteit van meer publieke speelplaatsen als de straat, de woonbuurt, een plein, bos of weide blijkt daarentegen een heel stuk lager te liggen, zeker bij de meisjes. Opmerkelijk is wel dat gedurende *de voorbije decennia* bij de jongens en de meisjes zowel het *spelen in een speeltuin als het spelen op straat, in de woonbuurt en/of op een plein duidelijk aan populariteit heeft gewonnen*. Het spelen in een bos of weide kent vandaag echter minder succes. Het lijkt aannemelijk dat hier omgevingsfactoren zoals de beschikbaarheid van dergelijke speelplaatsen een belangrijke rol spelen. Bijna negen op de tien lagere schoolkinderen vertoeft (ook) bij vriendjes thuis om te spelen. Dat is beduidend meer dan bij de vorige meetpunten.

Tabel 29: Populariteit van de ruimtelijke context van speelgedrag bij jongens en meisjes uit het lager onderwijs in 1979/1989 en 2008, in percentages

	Jongens			Meisjes			
	1989	2008		1979	1989	2008	
1 Op de koer of in de tuin	95,1	87,6	***	90,8	93,6	91,3	*
2 Bij vriendjes thuis	75,4	85,8	***	71,9	76,3	88,3	***
3 Binnenshuis	88,4	76,7	***	74,5	87,7	79,4	***
4 Op het terras	63,9	67,5	NS	36,1	69,9	74,3	***
5 In een speeltuin	56,3	67,3	***	51,9	56,4	67,9	***
6 Op straat, in de woonbuurt of op een plein	53,4	61,4	**	47,6	47,0	54,3	**
7 In een bos of weide	69,9	60,4	***	52,2	60,9	47,6	***

* $p<.05$ ** $p<.01$ *** $p<.001$

Opmerking: in tabel 29 worden de percentages weergegeven van de respondenten die af en toe of dikwijls van de desbetreffende speelruimte gebruik maken

Om een beeld te krijgen van de sociaal-culturele context van het (buiten)spelen bij jongeren maken we in wat volgt gebruik van enkele regressieanalyses (tabellen 30 t/m 32).

Tabel 30: Associatie tussen de frequentie van het binnenshuis spelen thuis en een aantal achtergrondkenmerken bij jongens en meisjes uit het lager onderwijs in 1989 en 2008, coëfficiënten (Exp(β)) van de multinomiale logistische regressieanalyse

Variabele	Categorieën	Af en toe	Dikwijls
Jaar van observatie	1989 2008 (ref.)	1,66***	2,02***
Geslacht	Jongen Meisje (ref.)	NS	NS
Type woning	Appartement Huis (ref.)	0,57*	NS
Hoogst behaald diploma vader	Lager secundair Hoger secundair Hoger onderwijs (ref.)	NS NS	NS NS
Lidmaatschap van een sportclub	Actief lid Geen actief lid (ref.)	NS	NS
Lidmaatschap jeugdvereniging	Actief lid Geen actief lid (ref.)	NS	NS
Verplaatsing naar en van school	Voornamelijk gemotoriseerd Voornamelijk niet-gemotoriseerd (ref.)	NS	1,29*
Leeftijdscategorie	Jonger dan 8 jaar 8 of 9 negen jaar 10 jaar of ouder (ref.)	NS NS	1,53** 1,49**
Verstedelijingsgraad woonplaats	Landelijk Half-verstedelijkt Verstedelijkt (ref.)	NS NS	NS NS
Gezinssituatie	Gezin met 1 kind Gezin met 2 kinderen Gezin met > 2 kinderen (ref.)	NS NS	NS NS
		N	2.852
		Nagelkerke R ²	0,046
		Δ -2LL	115,5 ($p < .001$)

(ref.) = referentiecategorie in de regressieanalyse; de overige categorieën worden met de referentiecategorie vergeleken

NS = niet significant * $p < .05$ ** $p < .01$ *** $p < .001$

Tabel 31: Associatie tussen de frequentie van het buitenspelen thuis en een aantal achtergrondkenmerken bij jongens en meisjes uit het lager onderwijs in 1989 en 2008, coëfficiënten (Exp(β)) van de multinomiale logistische regressieanalyse

Variabele	Categorieën	Af en toe	Dikwijls
Jaar van observatie	1989 2008 (ref.)	NS	NS
Geslacht	Jongen Meisje (ref.)	NS	NS
Type woning	Appartement Huis (ref.)	0,17***	0,05***
Hoogst behaalde diploma vader	Lager secundair Hoger secundair Hoger onderwijs (ref.)	NS NS	0,56* 0,55**
Lidmaatschap van een sportclub	Actief lid Geen actief lid (ref.)	0,61*	NS
Lidmaatschap jeugdvereniging	Actief lid Geen actief lid (ref.)	NS	NS
Verplaatsing naar en van school	Voornameijk gemotoriseerd Voornameijk niet-gemotoriseerd (ref.)	NS	1,72*
Leeftijdscategorie	Jonger dan 8 jaar 8 of 9 negen jaar 10 jaar of ouder (ref.)	NS NS	2,01** 1,88**
Verstedelingsgraad woonplaats	Landelijk Half-verstedelijkt Verstedelijkt (ref.)	3,32*** 2,51***	6,87*** 5,51***
Gezinssituatie	Gezin met 1 kind Gezin met 2 kinderen Gezin met > 2 kinderen (ref.)	NS 1,68*	NS 1,60*
		N 2.901	
		Nagelkerke R ² 0,174	
		Δ -2LL 408,2 ($p < .001$)	

(ref.) = referentiecategorie in de regressieanalyse; de overige categorieën worden met de referentiecategorie vergeleken

NS = niet significant * $p < .05$ ** $p < .01$ *** $p < .001$

Opmerking: in tabel 31 wordt het dikwijls buitenspelen geoperationaliseerd (i) als het dikwijls spelen op het terras, en/of (ii) het dikwijls spelen op de koer of in de tuin; hetzelfde geldt voor het af en toe en zelden of nooit buitenspelen

Tabel 32: Associatie tussen de frequentie van het buitenspelen in een publieke ruimte en een aantal achtergrondkenmerken bij jongens en meisjes uit het lager onderwijs in 1989 en 2008, coëfficiënten (Exp(β)) van de multinomiale logistische regressieanalyse

Variabele	Categorieën	Af en toe	Dikwijls
Jaar van observatie	1989 2008 (ref.)	NS	NS
Geslacht	Jongen Meisje (ref.)	NS	1,53***
Type woning	Appartement Huis (ref.)	NS	NS
Hoogst behaalde diploma vader	Lager secundair Hoger secundair Hoger onderwijs (ref.)	1,43* NS	1,48* NS
Lidmaatschap van een sportclub	Actief lid Geen actief lid (ref.)	0,75*	NS
Lidmaatschap jeugdvereniging	Actief lid Geen actief lid (ref.)	NS	0,69**
Verplaatsing naar en van school	Voornamelijk gemotoriseerd Voornamelijk niet-gemotoriseerd (ref.)	NS	NS
Leeftijdscategorie	Jonger dan 8 jaar 8 of 9 negen jaar 10 jaar of ouder (ref.)	1,51** NS	NS NS
Verstedelijkingsgraad woonplaats	Landelijk Half-verstedelijk Verstedelijk (ref.)	NS NS	0,67* NS
Gezinssituatie	Gezin met 1 kind Gezin met 2 kinderen Gezin met > 2 kinderen (ref.)	NS NS	NS NS
		N 2.885 Nagelkerke R ² 0,028 Δ -2LL 70,3 ($p < .001$)	

(ref.) = referentiecategorie in de regressieanalyse; de overige categorieën worden met de referentiecategorie vergeleken

NS = niet significant * $p < .05$ ** $p < .01$ *** $p < .001$

Opmerking: in tabel 32 wordt het dikwijls buitenspelen geoperationaliseerd als (i) het dikwijls spelen op straat, in de woonbuurt of plein, en/of (ii) het dikwijls spelen in een speeltuin, en/of (iii) het dikwijls spelen in een bos of weide; hetzelfde geldt voor het af en toe en zelden of nooit buitenspelen

In deze modellen nemen we meerdere achtergrondvariabelen op. Naast het geslacht en de leeftijd van de kinderen wordt ook rekening gehouden met het opleidingsniveau van vader, het type woning waarin het kind woont, de verstedelijkingsgraad van de woonplaats, de grootte van het gezin, het lidmaatschap van een sportclub, het lidmaatschap van een jeugdvereniging en de wijze van verplaatsing naar en van de school. Om uitspraken te kunnen formuleren betreffende mogelijke verschuivingen doorheen de tijd wordt ook het jaar van de observatie als een onafhankelijke variabele in de regressieanalyse opgenomen.

Vooreerst dient te worden benadrukt dat de verklaarde variantie erg laag ligt, zeker voor het model met betrekking tot het binnenshuis spelen (tabel 30) en voor het model met betrekking tot het buitenspelen op publieke plaatsen (tabel 32). Alleen voor de regressie betreffende het thuis buitenspelen (tabel 31) noteren we een enigszins aanvaardbare pseudo-verklaarde variantie van 17 procent. In de twee overige modellen geeft de lage Nagelkerke R^2 aan dat de opgenomen achtergrondvariabelen weinig bijdragen tot de verklaring van de ruimtelijke context van het speelgedrag. Voor het model in tabellen 30 en 32 impliceert dit dat onder meer het opleidingsniveau van vader, het type woning en de urbanisatiegraad van de woonplaats geen bepalende invloed uitoefenen op de ruimtelijke context van het speelgedrag bij kinderen uit het lager onderwijs.

Na controle voor de eerder opgesomde variabelen blijkt dat in **vergelijking met lagere schoolkinderen uit 2008**, *lagere schoolkinderen uit 1989 tweemaal meer kans hebben om vaak binnenshuis te spelen*. Voor de twee andere modellen kunnen we geen significante verandering tussen de meetpunten vaststellen. Deze bevindingen bevestigen wat we reeds op basis van de bivariate analyse hebben besproken.

Wat het **geslacht** betreft, noteren we alleen een beduidend verschil voor het model met betrekking tot het buitenspelen in publieke ruimtes. Meer bepaald stellen we vast dat *jongens anderhalve keer meer kans hebben dan meisjes om op plaatsen als de straat, een speeltuin, een bos etc. te spelen*. Aangezien er geen significante verschuiving doorheen de tijd kan worden vastgesteld, geldt deze bevinding niet alleen voor 2008 maar even goed voor 1989.

Hoewel de **leeftijd van de lagere schoolkinderen** alleen in het model betreffende het thuis buitenspelen een zekere invloed uitoefent op het speelgedrag van kinderen uit het lager onderwijs, kunnen ook voor het model met betrekking tot het binnenshuis spelen significante verschillen tussen de leeftijdsgroepen worden vastgesteld. In vergelijking met kinderen van tien jaar en ouder blijken *jongere kinderen een grotere kans te hebben om vaak thuis te spelen, zowel binnen als buiten*. Het is enigszins opmerkelijk dat oudere kinderen meer kansen en mogelijks ook toegang krijgen tot publieke speelplaatsen. Spelen de ouders hier een actieve rol in? Wordt het buitenspelen op publieke speelplaatsen voor jongere kinderen als minder veilig ervaren?

Lagere schoolkinderen waarvan de **vader lageropgeleid** is, hebben bijna de helft *minder kans om thuis buiten te spelen* enerzijds en bijna anderhalve keer *meer kans om buiten te spelen in een publieke speelruimte* anderzijds. Vermoed wordt dat hier de relatie tussen opleidingsniveau en beschikbare privé-speelruimte een rol speelt. Kinderen met een hogeropgeleide vader hebben wellicht meer mogelijkheden om rond de eigen woning buiten te spelen.

Dat het model betreffende de verklaring van het thuis buitenspelen een aanvaardbare pseudo- R^2 kent, heeft voornamelijk te maken met de bijdrage vanwege **het type woning**. Deze variabele levert de belangrijkste bijdrage in het model (cfr. Wald-parameter; gegevens niet in tabelvorm opgenomen). Het hoeft echter weinig verwondering te wekken dat *kinderen woonachtig in een appartement significant minder kans hebben om op de koer en/of de tuin van hun woonst te spelen*. Opmerkelijker is dat we deze kinderen niet meer tegenkomen op publieke speelplaatsen (tabel 32).

Ook de **graad van verstedelijking** van de woonplaats levert een aanzienlijke bijdrage in de verklaring van het tweede model (cfr. Wald-parameter; gegevens niet in tabelvorm opgenomen). *Hoe verstedelijker de gemeente, hoe minder kans jongeren hebben om thuis buiten te spelen*. In vergelijking met kinderen uit (half-) verstedelijkte gemeenten, hebben jongeren uit landelijkere gemeenten daarentegen significant meer kans om thuis buiten te spelen, doch opvallend minder kans om buiten te spelen op publieke speelplaatsen. Het lijkt vrij aannemelijk op basis van deze bevindingen te stellen dat lagere schoolkinderen woonachtig in steden over weinig privé-ruimte beschikken om buiten te spelen, terwijl net het omgekeerde het geval is voor kinderen uit meer landelijke omgevingen. *Toch blijft het opvallend dat deze laatste groep van jongeren ondanks het meer rurale karakter van hun woonomgeving beduidend minder gebruik maakt van publieke ruimte om te spelen*.

De andere variabelen, i.c. **gezinssituatie, verenigingslidmaatschap en de verplaatsing naar en van school**, leveren een eerder beperkte bijdrage tot de verklaring van de modellen. Wel merken we nog op dat kinderen uit een *gezin met twee kinderen een opvallend grotere kans hebben om thuis buiten te spelen dan éénkind-gezinnen of gezinnen met meer dan twee kinderen*. Kinderen uit andere gezinnen spelen minder vaak thuis buiten.